

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

A Mazsihisz elnöke : Ez a civilizált emberiség és a terrorizmus háborúja

– Nyugodtan élhetünk, nincs okunk rettegni. Azt gondolom, hogy ma jobb Magyarországon zsidónak lenni, mint egy sor európai országban, vagy akár az Amerikai Egyesült Államokban – fejtette ki a Magyar Hangnak adott interjújában dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke.

A Magyar Hangban olvasható *Ez a civilizált emberiség és a terrorizmus háborúja* című interjúban dr. Grósz Andor elmondta: a magyar kormánynak az izraeli-palesztin konfliktussal kapcsolatos álláspontja a zsidóság számára pozitív irányon, amely a progressziót képviseli, nem pedig a visszaélést, amire sajnos szép számmal látunk példát a nyugati világban.

A magyar kormány Izrael-politikájáról szólva kijelentette: „Ha más kormányok is így viszonyulnának Izraelhez, az áhitott béke iránti vágyunkban talán már előrébb járnánk.”

Az elnök a lapnak kifejtette: „A mostani háború a jellegét, módszereit és formáját tekintve elüt a korábbi konfliktusuktól, amelyeket Izrael megélt az elmúlt évtizedek során. Eddig más országok hadseregei harcoltak Izrael Állam hadseregével, vagyis elsősorban a hadműveletek döntötték el az adott konfliktus végsínenetét. Most azonban egy terrrorszervezet támadta meg Izraelt: nem válogatva, a civil lakosságot tettek célponttá.”

Hozzátette: „Egy háború során sajnos kialakulhat olyan helyzet, amikor civilek esnek áldozatul. De rögzíteni kell egy fontos különbséget: míg a Hamász Izrael népe, a zsidóság ellen hirdetett háborút, Izrael ellen támadásai nem a palesztin népet célozzák, hanem a terroristákat.”

Grósz Andor reagált Köves Slomónak, az Egységes Magyarországi Izraelita Hitközség (EMIH) vezető rabbiijának kritikus észrevételeire is, miszerint a Mazsihisz az áldozati szerepre alapozza identitásmodelljét.

Az elnök elmondta: „Mi a magunk szerénk véget vetni a nyilatkozatháborúnak, és szerénk úrrá lenni a zsidó felekezetek közötti fejszületégen. Figyelembe kell vennünk, hogy nem szabad más felekezetek rovására megvalósítani a céljainkat, és ugyanezt mi is elvárunk a többi zsidó felekezettel. Elvárunk, hogy mindenki tartsa tiszteletben a mi megközelítésünket, például a holokauszttal kapcsolatban. Az ön által idézett észrevétel, úgy gondolom, rendkívül egyoldalú és egysikű. Világosan látszik, hogy tudatosan egy hegemoniára törekvő szemléletmódot alkalmaz, amely nem szolgálja a felekezetek közötti nyugalmat és megbékélést. Hiszen azt akarja látni, mintha az EMIH kijelölné magát a magyarországi zsidóság egyetlen progresszív, jövőt építő képviselőjének. De ez nem igaz, mi teljesen más perspektívából közelítjük meg a hazai zsidóság képviseléteket kérdezést.”

Ennek kapcsán a Mazsihisz elnöke úgy fogalmazott: „A mi stratégiánk és céljaink alapja, hogy rendelkezünk egy olyan intézményi struktúrával, amely más zsidó felekezeteknek nincs, és büszkék vagyunk egházunk százötven éves történelmére, amelyre építetünk. Mi nem 30 ével ezelőtt érkeztünk az országba; mi az óseinkkel együtt élünk ebben a társadalomban immár több száz éve, történelmi és kulturális beágyazottságunk tehát nagyon is valós. Minden igenis fontos alap, amikor a jövőre tekintünk. Ezt szem előtt tartva építünk stratégiát többek között a fiatalsággal kapcsolatos tevékenységeinkre, a szekuláris zsidóság megszolítására, a vallási életünk erősítésére és hitünk mélyítésére is. Olyan intézményeket hozunk létre, mint a hamarosan megalakuló Zsidó Kulturális és Ifjúsági Központ. Arra törekünk, hogy olyan közösséget építünk, amely az óseink által az elmúlt százötven év során létrehozott értékeket továbbviszi.”

A Magyar Hang a fentiekben kívül még arról faggatta a Mazsihisz elnökét: mi a véleménye arról, hogy a Türk Tanács ülésén és azt követően is Orbán Viktor szó nélkül hagyta Erdogan török elnök Izrael-ellenes megnyilvánulását és azt, hogy a klubtagjai támogatják a Hamász törökésein? zavarja-e, hogy a Mi Hazánk és Lázár János miniszter rehabilitálná Horthy Miklóst? milyen feladatak lát a Mazsihisz előtt? osztja-e Radnóti Zoltán főrabbi azon álláspontját, miszerint az EMIH „a lubavicsi hasid szekta magyar leányvállalata és 100 százalékos NER-kompatibilis”?

(A teljes interjú a Magyar Hang hetilap 2023/46. számában található, a cikk – előízetés ellenében – elolvasható a Magyar Hang online füzetén is.)

A Mazsiheh 35 éves lett – skajach!

A Magyar Zsidó Kulturális Egyesület (Mazsiheh) 1988. november 20-án alakult meg azzal a céllal, hogy erősítse, megújítsa Európa egyik legnépesebb zsidó közösségeinek identitását. A születésnap szinte egybeesik Budapest egyesítésének 150. évfördejával, így Kirschner Péter Mazsiheh elnök ünnepi köszöntője egyszerre szól a zsidó kulturális egyesület megalakulásáról és a fővárosról.

Kirschner Péter, a Mazsiheh elnöke a szervezet 35. születésnapja alkalmából azt írta: a napokban ünnepelte Budapest a várósegysétes 150. évfördeját. Pest, Buda és Óbuda egyesüléséből megszületett az igazi főváros. Ahhoz, hogy rangjához és feladatához méltó nagyvárossá váljon, szerinte Budapest vezetését mindenben segítő kormányzati együttműködésre volt szükség, de ez kevés lett volna, ha polgári nyelv, vállási és társadalmi hovatartozásra való tekintet nélkül nem fognak össze Budapest fejlesztése, társadalmi és kulturális életének gyarapítása érdekében.

„Talán ez is motiválta azokat, akik egy évszázad elteltevel úgy éreztek, hogy Budapest zsidó kulturális örökségének ápolása fontos, ezért kezdeményezték a Magyar Zsidó Kulturális Egyesület születésnapját, hogy Euró-

pa egyik legnépesebb zsidó közössége gené identitását megerősítse, megújitsák” – szögezte.

Mint Kirschner Péter fogalmazott: a két születésnap egybeesése véletlen, az viszont korántsem, hogy a város vezetése elkötelezett Budapest zsidó örökségének, értékeinek megtörzse, gyarapítása ügyében, így az egyesület elsőként lehetett partnere a fővárosnak – nem felevez, hogy a szervezet munkája fontos a vidéki és határon túli zsidó közösségek identitásának erősítésében, kulturális hagyományak ápolásában is.

A zsidó államot ért terrortámadás és az azóta folyó háború miatt a Mazsiheh ebben az évben nem tart látványos születésnapi programokat, ugyanakkor az egyesület születésnapi ünnepe is minden olyan program a Budapest 150 eseményein és az ősz-téli zsidó ünnepnapokon, ahol láthatóvá válik minden, amit a zsidó közösség a fővárosnak és Magyarországnak adott.

Kirschner Péter hozzátette: „A születésnapi és a hanukai gyertyák lángjai ebben az évben egyszerre lobbananak majd fel december 10-én a Budavári Eltemetett Zsinagóga emléktáblájánál. Ünnepeljünk együtt, és készüljünk a következő évek, évtizedek ki-hívásaira, a Mazsiheh építkezésére.”

Horovitz Tamás: A Mazsiheh jelenlegi vezetése elismeri a debreceni zsidóságot

Tavasszal vezetőséget választott a DZSH, és újabb négy évre megerősítettek pozíciójában az elnököt. Az azóta eltelt hónapok bővelkedtek eseményben – a dehir.hu internetes portálnak adott interjút Horovitz Tamás, aki fontosnak tartja, hogy jótékonyiségi rendezvényt szervezzenek az Izrael elleni támadás áldozatait.

– Nyáron tartották a második zsidó utcafesztivált. Mi állt a programok fókuszában?

– Ahogy tavaly ősszel, ezúttal is fontosnak tartottuk, hogy a más felekezetek is megismertedjenek a hitközség életével. Az esemény nagyon népszerű volt már az első alkalommal is, és ezen fellelkesülve biztosak voltunk benne, hogy érdemles hagyományt teremteni.

A Debreceni Zsidó Utcafesztivál idén része volt az I. Debreceni Nyári Zsidó Kulturális Napoknak – úgy is mondhatjuk, ennek a fényponja, vagy legnagyobb rendezvénye –, és nagy örömkre szolgál, hogy még többen vettek részt rajta, mint az elsőn.

Koncertek, irodalmi, képzőművészeti, filmes, gasztronómiai és gyermekeknek szóló események egyaránt szerepeltek a kínálatban. A fesztivál a Pásti utcán és a zsinagóga udvarán zajlott, és igazi nyitott program volt, amivel vallási hovatartozásuktól függetlenül meg tudott szólítani a debrecenieket. Nagy megelégedésünkre a rendezvényre hittestvérünk mellett számos más vallási felekezethez tartozó barátunk, ismerőünk is ellátogatott, s komoly sikere volt a hitközség kóser konyháján készült sóletnek is, amelyből sok adag fogott.

– Még mindig a kultúránál maradvva, ősszel a Debreceni Zsidó Kulturális Napok rendezvényeire invitálták a közösséget, és ennek a sorozatnak a része volt egy új filmfesztivál is, amely a napokban zártult le. Ezekre a programokra ugyanakkor súlyos árnyékot vetett az Izraelt ért terrortámadás. Nem gondolták rá, hogy elhalassák a rendezvényeket?

– A nyári programsorozat sikérén felbuzdulva úgy gondoltuk, ősszel is megrendezzük a Zsidó Kulturális Napokat. Az I. Debreceni Zsidó Filmfesztiválon kíváncsak, barátainknak sajnos nem mindenben tudunk innen segíteni, így imáinkkal próbálunk mellettük állni. Ezenkívül nagyszabású jótékonyiségi gála-koncertet rendeztünk, melynek teljes bevételét az áldozatok hozzájárulásának juttattuk el, remélve, hogy ezzel mi is hozzájárulhatunk a kialakult problémák mérsékléséhez.

– A Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége nyár elején tartott elnökválasztást. Korábban nem volt teljesen felhőtlen a viszonyuk. Most változott a helyzet?

– Májusban tartotta tisztújító közgyűlését a Mazsiheh, ahol új elnököt választottunk Grósz Andor professzor személyében, aki egy nagyon felkészült és nagyon komoly tapasztalatokkal rendelkező vezető.

– Az elmúlt tíz év nagyon sok feszültséggel és problémával terhelt volt. Ez most májusból megszűnt, új időszak fródi a Mazsiheh-nál, ahol a belső és a külső problémák megoldódottak, illetve megoldódni látszanak: azt gondolom, jó úton indulhat el.

Személy szerint nekem az elnök úrral kíváncsak kapcsolatom van, felkérésére én is részt veszek a szervezet jelenének és jövőjének kialakításában, mindenben segítem a munkáját. A DZSH és a Mazsiheh kapcsolata is megváltozott: úgy érezzük, hogy a Mazsiheh jelenlegi vezetése elismeri és helyén kezeli a debreceni közösséget, a debreceni zsidóságot – és ez nagyon fontos számunkra.

Zenedrámával imádkoztak a békéért Gyöngyösön

A gyöngyösi Pátzay János Katolikus Zeneiskolában hallgathatta meg a szép számú közönség Franz Schubert Téli utazás című művét. Az előadást a Gyöngyösi Zsidó Hitközség, a Barankovics István Izraelita Műhely Egyesület, a Gyöngyös Felsővárosi Szent Bertalan Főplébánia és Gyöngyös Város Barátainak Köre közösen rendezte. Weisz Péter hitközségi elnök, az esemény

pai egyházak képviselői voltak jelen. Pál József Csaba temesvári püspök-től kaptam egy e-mailt ezzel kapcsolatban, amely, úgy érzem, nagyon aktuális ma estére. A gondolatai mélyen megérintőek arról, hogyan is kell és lehet a békét szolgálni: „Eredetünk sokféleségeben egyedül Isten az, aki újra és újra megadjá nekünk, hogy meghallgatjuk, megszólítjuk és megértsük egymást. Isten arra hív-

Weisz Péter is megjelent a zeneiskolában

Fórrás: Czímer Tamás/Heves Megyei Hírlap

egyik fővéndőke arról beszél köszöntőjében, hogy ez a komolyzenei koncert a két egyház közös imája a világ békéjéért.

– Aki figyeli, mi történik ma a világban, az biztosan elfogadja, hogy ehhez az alkalomhoz nem illik jobban más, mint Schubert és klasszikus dráma, amely az elmúlásról szól – emelte ki Weisz Péter.

Balog Gyula római katolikus plébános, az est másik fővéndőke személytől beszélgett, hogy a népek közötti testvériséget ismét elkötelezettségi közzépontjába helyezzük. Itt születik meg az igaz és béketeremtő kommunikáció, amely az egyetlen és teljes Istennel való közösségekből fakad – idézte Balog Gyula.

A gyöngyösi plébános I. Athénagorasz konstantinápolyi pátriárkát is idézte, aki egyik írásában így valott: „Ha letesszük a fegyvert, ha felhagyunk a birtoklással, ha nyitottá váunk Isten felé, aki minden megújít, akkor ő előrli a negatív múltat, és megnyitja egy új idő panorámáját, amelyben minden lehetővé válik.”

Schubert remekműve ezután magyarul szólalt meg. Az osztrák zeneszerző a Téli utazás-t Wilhelm Müller verseire komponálta, amelyeket Závodszky Zoltán fordított le. Fellépett Clementis Tamás, a Magyar Állami Operaház magánénekese és Villányi Dániel zongoraművész. Előadásukat felállva, vastapsállal jutalmazta a községnél.

Szabó István / Heol.hu

9 770 133 350 099

2 3 0 2 3

Horovitz Tamás

Mazsihisz: Elfogadták a 2024-es büdzsét, megvan az új alelnök

Jelentős események történtek a Mazsihisz közgyűlésén: előben jelentkezett be Izraelból Gideon Szaár miniszter; elfogadták a szervezet jövő évi költségvetését; dr. Nőgrádi Pétert választották a Mazsihisz új alelnökévé; a Szövetség tagja lett a Nagykállói Zsidó Hitközség.

Dr. Fröhlich Róbert országos főrabbinak, a Dohány utcai zsinagoga rabbijának nyitómájával kezdődött a Mazsihisz legfőbb döntéshozó testületének, a közgyűlésnek az ülése, ahol a küldöttek egyperces néma felállással emlékeztek meg október 7-e áldozatairól.

Gideon Szaár: A barbárokat csak az öldökös vezérli

A közgyűlésen elő videokapcsolatban lehetett kérdéseket felenni **Gideon Szaár** izraeli miniszternek, aki többek között elmondta: Izraelnek a Gázai övezet északi és déli határával szomszédos területeiről mintegy 200 ezer állampolgár kényszerült elhagyni otthonát, róluk az állam gondoskodik átmeneti szálláshelyeken. Mint a kormánytag fogalmazott: ezek az emberek tragikus módon földönfutók lettek a saját hazájukban. Egyelőre nem lehet felmérni, hogy az állam gazdasági erőforrásiból mennyi költséget jelent, ami október 7-e óta történt, de a

miniszter közölte: „Győzni fogunk!” Ő maga nem jós, tette hozzá, hogy meg tudná mondani, mi történik a háború folyamán, minden esetben „ha délen biztonságban élhetnek majd az állampolgárok, akkor a fele munkát már elvégeztek”. Hozzáfűzte: minden attól függ, s ez a legfőbb kérdés, hogy ki fog járni a Gázai övezetet; a zsidó állam nem várja el a terroristáktól, hogy szeressék Izraelt, de azt elvárja, hogy hagyják az országot nyugalomban elni.

Arra a kérdésre, hogy a zsidó állam polgárai hogyan élik meg, hogy északon és délen is háború díl, Szaár azt mondta: „Igyekszünk a lehetőségek szerint normális életet élni, pontosabban úgy teszünk, mint ha normális állapotok uralkodnának az országban.”

A kérdésre, miszerint a diaszpóra zsidósága mivel tud segíteni Izraelnek, a miniszter kifejtette: „Leginkább azzal, hogy mindenkinek elmagyarázzák: a fanaticus terroristák életkorra és nemre való tekintettel gyűlölnék minden zsidót, az összes zsidó életére törnek, de nemcsak Izraelben, hanem félő, hogy Európában is.” Ezeket az embereket a barbarizmus és a gyűlölet vezérli, ezért a diaszpóraban mindenkinek el kell magyarázní, hogy az ISIS fenyegetést jelent Európára is, hiszen ezeket a barbárokat csupán az öldökös érdeklő, és az,

hogy kiírta a zsidókat és a keresztényeket. Szaárnak az véleménye, hogy nem lehet velük párbeszédet folytatni, hiszen minden történelmi eseményért – a francia forradalomról, a világháborúkról – a zsidókat okolják, és nemcsak az izraeli zsidókat, hanem minden zsidót az egész világon.

Dr. Grósz Andor elnöki beszámolója

Ezek után **dr. Grósz Andor**, a Mazsihisz elnöke számolt be a megválasztása óta eltelt eredményekről. Kifejtette: az új vezetés mérsékelt a Szövetségen belüli feszültségeket, és figyel a rabbikar véleményére; fókuszt az Ifjúságra, létrejött az Ifjúsági Osztály, s a fiatalok megszólítására hamarosan létrejön a Kulturális és Ifjúsági Központ; melltatta a Rumbach-zsinagógában tartott szombatfogadásokat, amelyeken rengeteg fiatal vesz részt; erősítették a Mazsihisz egyházi jellegét, a rabbi-testület élre elnököt választottak, és hangsúlyosan vesz részt a Szövetség munkájában az országos főrabbija; Gyöngyörsé és Nagykállóban rabbit neveztek ki; az elnök munkáját **Darvas István** főrabbi segíti; **Fináli Péter** személyében folyamatosan figyelemmel kíséri a vidéki hitközségek munkáját, problémáit; az elnök számos kormánytaggal találkozott, aminek mérhető pozitív eredménye van, hiszen több milliárdos forrás érkezik a Szeretetkörhöz és az OR-ZSE beruházásaira.

Az eredményekről szólva dr. Grósz Andor elmondotta azt is: a Szövetségen belül bizottság alakult a holokauszt jövőre esedékes 80. évfordulójára szervezett események koordinálására és a kormánnyal, valamint különböző szervezetekkel való kapcsolattartásra; a nemzetközi kapcsolatok erősödnek, hiszen szoros kapcsolat alakult ki az Európai Zsidó Kongresszussal, ő maga később találkozott Izrael államfőjével, és a Mazsihisz előző vezetéséhez hasonlóan folyamatos kapcsolatban van a Zsidó Világkongresszussal; kiegensúlyozottabb lett a kapcsolat az EMIH-hel és a MAOIH-hal. Az EMIH kapcsán később az elnök megjegyezte: nem baráti, hanem korrekt kapcsolatról van szó, a Mazsihisz vezetése pedig nem hagyja, hogy az EMIH a Mazsihisz terüriumára lépjen.

Dr. Nőgrádi Péter legyőzte Horovitz Tamást

Miután a májusi közgyűlésen szavazategyenlőség (52-52 vok) alakult ki az alelnöki posztra pályázó **Horovitz Tamás**, a Debreceni Zsidó Hitközség elnöke és a májusban a Mazsihisz Vezetőségebe bekerült **dr. Nőgrádi Péter** ügyével között, a közgyűlésen titkos szavazással pót-választást tartottak.

Ennek eredménye szerint 89 érvényes szavazatból dr. Nőgrádi Péter 48, míg Horovitz Tamás 41 szavazatot kapott, így Mester Tamás, a BZSH elnöke mellett a jövőben dr. Nőgrádi Péter fogja ellátni az alelnöki feladatakat. A Vezetőség két leendő tagjáról is szavaztak, de az eredménytelen lett, így a következő közgyűlésen döntenek erről.

A 2024-es költségvetés elfogadása

A közgyűlés elfogadta a 2024-es költségvetést, amelyről **dr. Kunos Péter**, a Mazsihisz-BZSH ügyvezetője kifejtette: idén a bevételi oldal hangsúlyos eleme a turisztikai bevétele volt, s ennek köszönhetően forrá-

Dr. Grósz Andor elnök beszámolóját tartja

sokat lehetett átcsoportosítani különböző fejlesztésekre, beruházásokra; a Szövetség 15 százalékkal emelte a vidéki hitközségek járadékjuttatását; összességében szólva – hangsúlyozta dr. Kunos Péter – „a jövő évi költségvetés sarokszámai a közgyűlés és a Vezetőség által meghatározott elveket tükrözik”.

A 2024-es költségvetési előterjesztést dr. Grósz Andor azzal egészítette ki, hogy a kormány jövőre valamivel több mint 1 milliárd forintot juttat a soá 80. évfordulójára szervezett eseményekre, ezt a pénzt az állam a Mazsihisek uralma át, amely pályázatás útján osztja el a támogatást. Hozzájárult: nem csak a fontosabb emléknapokra terjednek ki a Mazsihisz meglemlékezései, a vezetés ugyanis 2024. január elsejétől december 31-ig tervez az emlékév.

A napirendi ponthoz hozzászólta **Gerő Péter**, aki üdvözölte, hogy a kultúra támogatása hangsúlyos szerepet kapott a költségvetésben; **Tamás Péter** azt vetette föl, hogy a társult tagsággal rendelkező reformhitközségek – a Szim Salom és a Béth Oram – között nem több mint 30 milliót kellene szétesztni, hanem csak 3-3 milliót, a többöt a vidéki hitközségeknek kellene átutalni.

Ennek kapcsán hosszabb vita alakult ki, a Szim Salom alelnöke, **Árvai Péter** arra kérte a közgyűlést, hogy ne csökkentsék a támogatásukat, hiszen sok emberhez jutnak el, akiknek fontosak a zsidó gyökereik, azaz a tevékenységekkel a magyar zsidóság egészére gazdagodik. **Heisler András**, a Szövetség volt elnöke sem értett egyet Tamás Péterrel, szerinte történelmi lépés volt a két reformhitközség felvétele, Tamás Péter felvetését pedig megalázónak

nevezte, amely nem veszi figyelembe a valóságot, és a valóság az, hogy a Szim Salom és a Béth Oram révén több száz ember imádkozik. Heisler András hozzájárult: rendezni kellene azt a kérdést, miszerint ha új zsidó hitközségek alakulnak, akkor ezek támogatásába Mazsihisz 80%-ban, az EMIH 12 százalékban, a MAOIH 8%-ban száll be, az elmúlt 2-3 évben ugyanis csak a Mazsihisz adott támogatást, a másik két felekezet nem.

Tamás Péter 3-3 milliós módosító javaslatát a küldöttek leszavazták, megszavazták viszont dr. Kunos Péter azon kompromisszumos felvetését, hogy a két reformhitközség jövőre is annyit kapjon, mint amennyit tavaly állapítottak meg, azaz 15-15 milliárd forintot, az így felszabadult pár milliárd forintot pedig tartalékalapba helyezték. **Villányi Tibor**, a Győri Zsidó Hitközség elnöke erre bejelentette: a győri hitközség járadékjuttatásából 1,5 milliót felajánl a két reformhitközségnak.

Teljesült az utolsó kívánság

Újra napirendre került a Nagykállói Zsidó Hitközség felvételle a Mazsihisek, ami a múltkori közgyűlésen nem kapott támogatást. Most azonban elsöprő többséggel – 72 igen, 2 nem, 2 tartózkodás – beválasztották a Szövetsége Nagykállót.

Az ottani hitközség vezetője, **Blajer Gábor** ezt hálásan köszönte meg, hiszen mint korábban kifejtette: néhai édesanyja utolsó kívánsága teljesül azzal, ha Nagykállóban zsidó hitközség alakul a Mazsihisz berkein belül.

A záróimát **Szerdócz Ervin** rabbi mondta el.

Elfogadta a BZSH közgyűlése a 2024. évi költségvetést

A Budapesti Zsidó Hitközség éves közgyűlésén a 2023-as évről szóló elnöki beszámoló során **Mester Tamás** köszönetet mondott az intézményvezetőknek, munkatársaiknak az éves beszámolók elkészítéséről és az elmúlt éven végzett munkájukért.

Ezt követően **Gónczi Pétertől**, a hitközség biztonsági vezetőjétől tájékoztatást kaptak a képviselők az aktuális biztonsági helyzetről.

Dr. Kunos Péter ügyvezető igazgató összefoglalót adott a költségvetés tervezetéről és arról, hogy az elöljáróság a 2024-es költségvetést elfogadta, és így került a képviselő-testület előtt.

A számvizsgálóból származó költségvetési alapszabály-módosító javaslatot – amely szerint „A Hitközség elnöke 39. § (3) Az elnök társadalmi tisztségviselők látja el a feladatát, de tevékenységéért az elöljáróság döntése szerint tiszteletdíjban részesülhet. Az elnöki tiszteletdíj mértékének megállapítására az elöljáróság jogosult. Ezenfelül elnöki tevékenységevel összefüggő költségeit a Hitközség megtéríti.”

32. § (1) Az elöljáróság kizárálagos hatáskörébe tartozik: f/a Hitközség elnökének tiszteletdíja és annak mértéke körében döntés...” – a BZSH közgyűlése 55 igen, 3 nem és 6 tartózkodás mellett elfogadta. Egy elöljárósági tagot, öt választási bizottsági tagot és két számvizsgálóból származó tagot választott meg a közgyűlés.

Halpert Sándor a Nagy Fuvaros utcai zsinagógakörzetből egyedül indult a megüresedett elöljárósági tagságért, öt bevalasztottak az elöljáróságra.

A számvevő, számvizsgálóból származó tagságba dr. Balogh Pált és **László Gábor**at jelölt, Választási és jelöltbizottsági tag lett **Fröhlich Benjámin**, Kerényiné-Ripner Zsuzsa, **Memon Katalin**, dr. Szabó Cipora János és **Vájnberger Izidor**.

A BZSH közgyűlésé a hitközség tulajdonában lévő, Jávorka Ádám utcai egykori zsinagóga, mára romos épület értékesítésére tett határozati javaslatot 32 igen, 10 nem és 5 tartózkodás mellett elfogadta, akárcsak a Hegyalja úti ingatlan értékesítésére tett határozati javaslatot, amelyet 33 igen, 4 nem és 8 tartózkodás mellett fogadt el.

A zsidó identitás jövője október 7. után

Október 7-ével új időszámítás kezdődött Izrael történetében. A Hamász terroristái Gázából betörtek a területére, és brutális vérengzést rendeztek. A korszakhatár nem a harctéren, hanem a fejekben állt be – olvasható az Izraelinfo.com izraeli magyar nyelvű portálon.

„A Hamász bármilyen jól szervezett rajtaütést hajtott is végre, léteben nem tudta veszélyeztetni a zsidó államot, de az általuk rendezett pogrommal léleken sebeztek meg az izraeli társadalmat. A rajtaütés ténye, annak szervezett sége, amely abban részt vevők nagy száma önmagában is drámai. Ha ehhez hozzávesszük, hogy 1200 – zömében civil – lakost gyilkoltak le bestialián, és több száz ember raboltak el, akkor teljesen érthető a társadalom sokkja” – írja A zsidó identitás jövője október 7. után című elemzés szerzője, Nagy Ákos.

Mint fogalmaz: „A terror okozta tragézia azonban nagyon mély traumákat elevenített fel. Olyanokat, amelyek nagy nemzeti toposzokkal mennek szembe, és már most kijelenthető, hogy túlmutatnak a jelenleg is zajló társadalmi szintű gyászmunkán. Alapjaiban fogják átrajzolni elsőszorban az izraeli identitást, de komoly hatásal lesznek a zsidó diaszpóra (és talán az Izraelhez mindvégig lojális kereszteny közösségek) önképére is. Míg a világ a palesztin-izraeli dimenzióban gondolkodik, nekünk a saját hárunkat táján kell vizsgálni.”

A szerző külön aggadalmára fejezi ki amiatt, hogy a világ szemében sebezhetővé vált Izrael, így a különböző országokban „már nem feltétlenül olyan nagy politikai kockázat az antiszemita szélsőjöbbel vagy a harciasan (és hatástanul) palesztinbarát, antiszemita szélsőballal koalícióra lépni... Kell-e mondani, hogy ennek milyen beláthatatlan következményei lehetnek, amivel szemben a világ zsidósága csak egy erős Izraellel a háta mögött léphetne fel sikeresen?”

Hajrá Fradi, hajrá Fidi!

Hol volt, hol nem volt, élt egyszer egy fiatalembert Zuglóban. Az a kedves Olvasó, aki most leteszi az újságot, mondván, ő nem gyerek már, hogy mesét mondjanak neki, azt lebeszélem erről. Ugyan mese következik, de igaz mese. És aki kicsit ismerős a meseirodalomban, az tudhatja, hogy pl. egy Grimm-mesében – mely állítólag gyermeknek született – sokkal több vér, gyilkosság, ördög és pokol olvasható, és fölveszi a versenyt bármely amerikai horrorfilmsorozattal. Amit én most leírok, az ugyan meseszerű, de sajnos nem happy enddel végződik.

A zuglói fiatalembert Steiner Ferencnek hívták. Mivel mind a családja, mind a szomszédai Fidinek becézték, ez a ragadványnév megmaradt. Steiner Fidi nagy lokálpatriota volt, imádta Zuglót, szó nélküli szedte fel más után is a kutyapiszkot, és nem tudott úgy elmenni egy-egy ház előtt, hogy valaki ne köszönt volna: Hogy vagy, Fidike? Hogy megy a szerezzük.

Az 1920-as években az AC Zugló Sportclubban focizott. Egy jó szemű játékostorozó kiszemelte, és belement hozzá az öltözöbe.

– Fiam, magának profi játékosok között van a helye, nem itt egy pofa sörért kell rúgni a bőrt! Holnap jelenjen meg az MTK pályáján próbajátékra.

A sportklubban odaadtak neki egy párok köppöt, elöl lukas, stoplihiányos cipót azzal, hogy menjen ki a pályára, és álljon be edzeni. Fidi tudta, hogy ilyen cipőben ez lehetetlen, és kérte őket, hogy biztosítás a megfelelőt. A válasz annyi volt: nincs nekünk új emberre való cipőnk, vagy jó ez, vagy viszlát! Fidi önéreztes volt, és azt mondta: köszönöm, hogy meghallgattak.

Visszont a profi játékáról nem mondtak le.

Egy ismerőse ajánlására jelentkezett a Fradi Üllői úti stadionjában. Itt már normális cipőben bizonyított, annyira, hogy átlépve a kötelező ifi csapatot, azonnal az első gárdában játszhatott.

1923-at írtunk, és innen 1927-ig a Ferencváros első csapatában játszott. Valahányszor a már akkor legnepszerűbb gárda pályára lépett, zúgott a telt házas stadionokban a szurkolók körusa: „Hajrá, Fradi, hajrá, Fidi!” Ez annyira kiváló gárda volt, hogy a csapat fele a magyar válogatottban is szerepelt, de nevüket ma már talán csak egy-egy emlékkönyv vagy családi archívum őrzi. Én minden esetben azért megemlítem, hogy utána néztem, az első csapatot olyan játékostokból állították össze, mint Takács, Hungler 2, Furmann, Blum, Pataki, Eisenhoffer és Kohut Vilmos. Ebből a gárdából a mai szurkoló számára csak Kohut Vili neve csenghet ismerősen, mert az 1950-es években a Vasasban játszott egy Kohut nevű futballista.

Akkor senki nem kérdezte Steiner Fidi vallását.

1925-ben Rómában rendeztek egy nemzetközi focitorát. Itt az FTC 5:0-ra legyőzte az Alba Romát, amiből két gólt Steiner Fidi lőtt. A mérkőzés után edzőjük ragyogó arccal közelítő velük, hogy másnap este díszvacsorán vehetnek részt a Vatikánban, amit a pápa ad a győztes csapatoknak.

XI. Piusz végigment az asztalok között egy pezsgőspohárral, és mit tesz isten, a magyaroknál pont Steiner Fidi mellett állt meg. Megkérdezte, milyen nyelven beszélhet vele, ő azt mondta, hogy németül.

– Úgy tudom, hogy nyertesek vagytok, fiam.

– Igen, szentséges atya, 5:0-ra győztünk az Alba Roma ellen.

– Az mit jelent, hogy 5:0-ra?

– Kérdezte a pápa.

Fidi csak annyit felelt:

– Hát, ötször annyi gólt rúgtunk, mint az olaszok.

– Nos, akkor rászolgáltatok a pápai áldásra!

És kezét Fidike fejére téve, megálmodta a Ferencváros játékosát. Talán nem túlzás, ha azt mondjam, hogy Steiner Fidi az egyetlen magyar zsidó focista, aki pápai áldással rendelkezik. Mint később kiderült, sajnos ez az áldás sem volt elegendő az élethez.

1927-ben önként befejezte a futballozást, mondván, hogy a csúcson kell abbahagyni, és különben is fellükerekedett benne szülei kerestekdővére. Az atyai örökségből megvette vagy bérbe vette (ez ma már nem tudható) a Nagy Lajos király út és Bosnyák utca sarki teljes üzletsort, és ott Steiner Áruház néven egy hatalmas, kétemeletes textilboltot nyitott. Felesége ült a pénztárban, ő maga pedig járkált a vevők között, hisz szinte mindenkit ismert, és az volt a jelszava: ha valaki hozzájárult, és azt mondja, hogy pepita cérnat kér, akkor csak annyit felelek: holnap jöjjön vissza, és addigra beszerezzük.

STEINER FERENC

De sajnos a holokauszt nem volt tekintettel a világ legnépszerűbb sportjára, és különösen annak egy kis zsidó csodájára.

Amikor már tudható volt, hogy Magyarországra is jönnek a németek, és a zsidókra cudar idők várak, Budapest katonai városparancsnoka, Csipkés ezredes, aki nagy Fradi-drukker volt, magához vette sofőrnek Steiner Fidit. Amikor a németek bejöttek Budapestre, már ez is kevésnek bizonyult. Fidit szinte a főtiszt autójának volánjáról rángratták el, vitték a téglaigára, majd onnan munkaszolgálatosként az ukrajnai Dorosicsba.

Ott a kemény télben lövészárkok kellett ásni, amit a kisportolt testű Steineren kívül kevésen éltek túl, de hogy hab is legyen a tortán, ebben a lágerben kitört a flekkifus. Természetesen Fidi is megkaptá, de az árokban összegyűlt vízzel pótolva a kiszáradást, ezt is túlélte. A németek nagy terve, az Endlösung jegyében 1944 karácsonyát Steiner Fidi már Sachsenhausenben, a koncentrációs táborban töltötte. Ekkor már a 40.000 fogoly elkezdett reménykedni, mert az amerikaiak napi rendszerességgel bombázottak minden, ami német volt, így a koncentrációs tábor is. Az egyik ilyen bombatámadásnál Fidi és néhány fogolytársa bemenekült a közelű erődőbe, hátha a fák valami védelmet nyújtanak. A tábor nagy részét le is bombázták, viszont az egyik közelükben felrobbant bombából egy repeszdarab Steiner Fidi bal lábszárára csapódott. Ömlött a vér, és társai attól féltek, hogy az egyik legjobb magyar focista a kezük között hal meg. Ezért összeszedve minden bátoroságukat, jelentkeztek a tábor egészségügyi parancsnokánál. Fidi végig eszméleténél volt, így németül tudott szólni a valdul szadista dr. Bernhardt Obersturmbannfőrherhez, ekképp:

– Főorvos úr! Könyörgöm, ne hagyjon elvérzni, magyar focista vagyok! 1925-ben Berlinben is játszottam a Ferencváros csapatában, és még gólt is rúgtam öönöknek.

A belgyógyász végzettségi SS-tiszt mosolyogva válaszolt:

– Drága Sportfreund! Dehogya hagyjak elvérzni!

Fidiben felébrejt a remény, mert tudta, hogy a sportbarátságnál erősebb kötelék alig van a világon. Reménye hamar köddé vált, mert a német így folytatta:

– Ugye téged Steinernek hívnak, zsidó és jobbfedezet voltál? Én a Herta csapatában játszottam ellenetek, és a második gólod, amikor jobb oldalon elfutva, három védőt is kicselvezve, beküldted a labdát a bal sarokba, elfelejthetetlen! De egy zsidó ne futballozon!

Ezután hozatott a tábor asztalosműhelyéből egy használt fűrészt, és ott a műtőasztalon, érzéstelenítés nélküli levágta a teljes alsó lábszárát.

Fidi a mészárlás második percétől elvészett eszméletét, és csak 48 óra múlva, a barakkban ébredt fel.

Fogolytársai egy sterilnek nem nevezhető törülközömaradvánnyal bekötöztek a sebet, és imádkoztak, hogy ne kapjon vérmérgezést, vagy ne vérezzen el.

A német orvos már tudta, hogy pilanatokon belül jönnek az amerikaiak, és az én véleményem szerint egy mentő tanút szeretett volna szerezni magának. Ezért két nap múlva be ment a barakkba, és a félgy eszméletlen Fidinek ezt mondta:

– Ide figyelj, zsidó! Te túl fogod élni ezt, és élve hazajutsz. Hogy nemek mi lesz a sorsom amerikai hadifogságban, azt nem tudom. De most a kedvédért nagyon kockázatot. Itt van ez a doboz antibiotikum (Cibazol, ez volt a Németországban található egyetlen antibiotikum). Ezt ugyan harcos tisztára számára tartogattam, akik megsebesültek a fronton, de nem akarom, hogy elvérezz vagy vérmérgezést kapj. Háromszor egyet vegyél be belőle, és ne felejtsd el, hogy dr. Bernhardt mentette meg az életed is!

És akkor megtörtént az isteni csoda. Fidi sebe gyógyulni kezdett. Barakktársai erőben szedett fából eszkábáltak neki egy alkalmi műlábát, amit nagy nehézen hozzáillesztettek. A sűrűsödő bombázások miatt a még élő foglyokat átszállították az oranienburgi hadikórházba, ahol csak annyiban különböztek a viszonyok, hogy a szerencsétlen Fidi a sebéről legalább tisztára kötélt kapott.

Itt megint közelbelépett a gondviselés, mert az ápolónők között volt egy sváb-magyar lány, aki focirajongó volt, ismerte Fidit, és megsúgta neki, hogy két nap múlva a németek innen is továbbmenekülnek, de előtte még az ágyukban agyonlövik a betegéket.

Fidi ekkor a két legjobb barátjával az éjszaka leple alatt ezen a falábon elindult, és együtter elérkeztek a 30 km-re levő Luckenwaldéba. Ez az a gyűjtő pályaudvaros kisváros volt, ahonnan a túlélőket vasúton szállították haza. Így Fidi fölkerült a magyarországi vonatra, és 1945 decembertől 12-én már a Vas utcai DEGOB-kórházból álltak körül szájátvára a műtőasztalt a valódi sebészek. Azon törték a fejüket, hogy lehet rendbe hozni ezt a hentesmunkát.

Három korrekciós műtét kellett ahoz, hogy a csonkot alkalmassá faragják műláb használatára. Ezután a gyógyászati segédeszközök gyárából Fidi kapott egy valódi műlábát. Sok öröme nem volt benne, mert a háború után a művégtaggyában nem a szakma élcspata dolgozott, így Fidi többet szennyezett a rehabilitációval, mint azt megelőzően. És ismét jött a deus ex machina: volt egy barátja, aki a rokona Nyugat-Németországban élt, és az ottani Vöröskeresztnél dolgozott vezető beosztásban. Ő intézte el, hogy a két Vöröskereszti együttműködésével Fidit kiszállították ingyen az NSZK-ba, ahonnan addig nem engedték haza, míg a kor legmodernebb műlábával folyamatosa járni nem tudott.

Ezután Steiner Fidinek még megadatott 40 szép esztendő. Először is kisportolt testével és élni akarásával a felszabadulás utáni életet is úgy élte, mint a fiatalkorát. Aki nem tudta róla, hogy amputált az egyik lába, nem vett volna észre semmit, mert

Fidi táncolt, autót vezetett, és ha kellett, gyalogolt, mint bármely kortársa.

A Steiner Áruház sorsát pedig a Rákosi-rendszer döntötte el. 1948-ban úgy államosították, hogy napközben megjelent egy pár bőrkabát, és közölte, hogy innentől ez a textiláruház a dolgozó magyar nép tulajdonára, a teljes árukészletével együtt.

Fidiéknak még a napi bevételt sem engedték kivenni a kasszából. Viszont futballista érdemeire való tekintettel meghagyották állami alkalmazott üzletvezetőnek.

Aztán eljöttek a nyugdíjas évek. Fidit az egykor Erdőbénye legszebb lányának számító felesége és a gyönyörű kislányá a legnagyobb szerettel vette körül, családi programok sokaságát szervezve. Beutazták a fél világot, ők is zokniára rejtették a kicsempeszett dollárt, és Steinerné hárrom kabátból ült a kis VW-ben, amikor Hegyeshalomhoz közeledtek. Hisz ez az az idő volt, amikor 5 évenként 30 dollárig nyújtózhadt a magyar állampolgár.

Fidi talán éppen a tudatalatti pszichés nyomásra magyarosította saját és családjára nevét Steinerről Sömjénre.

Én 1981-ben kerültem a családba, Scheiber Sándor professzor főrabbi jóvoltából (fakadjon áldás az emlékéből). Szerencsémre az ő hobija a sádchenolás volt...

Ekkor már két túlélő infarktus után, Fidit én „pizzamás lében” találtam. Az isteni kegyelem még megadta neki azt az örömet, hogy megérhette lánya férjhez menetelét és gyönyörű unokája világrajöttét.

1987-ben egy ilyen élet betetőzéseként megtámadta őt a rák legalattomosabb fajtája, a hasnyálmirigyrák, ami az utolsó fázisáig tünetmentes, és éppen ezért gyógyíthatatlan.

A László Kórhában feküdt, és csontritka soványodva, besárgulva csak annyi volt a kérésre hozzánk, hogy vigyünk be neki egy tévét, amin nézheti a Fradi meccseit vagy bármilyen futballt. Ezit megtettük, és nekem még arra is gondom volt, hogy a készüléket lenémítsem. Tudniillik ekkor már egy-egy Fradi-MTK-mecsessen a telt házas Üllői úti stadionjában – és így a televíziós közvetítésben is – zúgott a B-közép körúsa: „Indul a vonat Auschwitzba!” Ha már gyógyítani nem is tudtam, de ettől meg akartam kímélni az apóstomat.

Éleットörténetéhez tartozik, hogy a Nagy Béla által igényesen elkészített 1994-es FTC Évkönyvben még a csapat egyik megbecsült tagjaként szerepel, arcképével és zanzásított életrajzával.

Azt csak matyóhímzésként mondjam el, hogy a 2000-es években újra készültek kiadni egy Fradi-évkönyvet, és annak szerkesztője már megtalált bennünket. Megörült, hogy újságíró vagyok, és kérte, hogy szépen megfogalmazva írjam le Fidi életét, pályafutását, sikereit, hogy szerepelhessen a kötetben. Én szinte szóhűséggel azt küldtem meg neki, amit Ön most olvasott. Válamikor a 2010-es évek táján meg is jelent az új évkönyv, amiben – lássanak csodát! – hiába kerestük Steiner Fidi anyagát...

A Dohány-zsinagógában, ahová Jahrzeitjekor mindenkorán elzarándó kolunk kádist mondani a lelkéért, megtalálható a rá emlékező örökmécses. A Teremtőnek Fidivel kapcsolatban van egy engem érintő csodája. Tudniillik feleségem jó ízlése és lakásunk helyiségeinek megoszlása lehetővé tette, hogy halott családjaink arcképéit kifüggesszük. Ha eljön az este és beveszem áldott altátmat, lefekve Steiner Fidi portréját látom, amint Fradi-mezben, még ép két lábbal áll. Egyik lába a labdán van, és ő mosolyogva néz a tribün felé. Amikor lehunyom a szemem és hallani vélem megint a körust, amint üvöltök, hogy „Hajrá, Fradi, hajrá, Fidi!”, abból tudom, hogy már alszom, mert ez ma csak egy álom.

Spánn Gábor

In memoriam

Puskás Öcsi

Puskás Öcsi nem volt zsidó, nagon nem volt az. De a magyar sportéletben alig született nála tisztelegésebb filoszemita. Éppen a nagyszerű tulajdonosára miatt aztán koszorúként vették körül a zsidó barátok, sporttársak. Zsidó volt a csapatorvosa, Kresz doktor, az edzője, Mándi Gyula, a menedzsere, Österreicher Emil, legnagyobb sztárolója, Szepesi György, a barátai, a vízilabdázó Kárpáti Gyurika, a bokszoló Deák Buci és az a sok-sok nepper, aki a behozott cuccokat értékesítette (magam is ismerek közülük egyet-kettőt). És emlékszem, hogy Salamon Béla bácsi valamelyik születésnapjára már Madridból egy hatalmas humidort (szivardobozt) küldött, amelyben a szívarok gyűrűjén a Real Madrid csapata volt. Ezt aztán 1958-ban nem kis bátorsággal kitették a Brazil presszó vitrinébe. Mi meg, futball- és Puskás-bolond ifjak, naponta mentünk megcs

ZSIDÓ VILÁGHÍRADO

Bosznia-Hercegovina

Sabina Vajraca bosnyák filmrendező Sevap/Mitzvah (Jótett) című filmje 2023-ban elnyerte a Humanitas amerikai televíziós díjat, és több nemzetközi fesztiválon is bemutatták. Az alkotás a rövidfilmek kategóriájában 2024-ben Oscar-díjra is esélyes.

A valós eseményeken alapuló történet két család egymás iránti szolidaritását mutatja be. A német megszállás után, 1941-ben a muzulmán Musztafa és Zejneba Hardaga életük kockázatával menedéket nyújtottak az üldözött Josef és Rifka Kabiljónak, valamint két gyermekeknak, akik így túléltek a vészkor szakot.

Josef Kabiljo kezdeményezésére Musztafa Hargadát a Jad Vasem 1984-ben a Világ Igazai közé sorolta. A nyomorban élő, 76 éves Zejneba Hardaga és családjára Rifka Kabiljo közbenjárására a távozó zsidók egy csoportjával 1994-ben elhagyhatták a szerb blokkal alatt tartott Szarajevót. Sabina Vajraca szerint „a történet a zsidók és a muzulmánok békés együttelését mutatja be, ami olyan téma, amiről nem nagon hallunk”.

A nácik és az Ustasa tagjai a 14.000 zsidóból 12.000-et meggyilkoltak a második világháború alatt. Jelenleg 500, nagyrészt szefárd hagyományokat követő hittestvérünk él az országban.

Spanyolország

A Baleár-szigetek parlamentje hivatalosan elítélte a chueták egykor üldözését és diszkriminációját. A Spanyolországi Zsidó Hitközségek Szövetsége tüvözelte a döntést, és javasolta, hogy a közösség történetét tanítsák az iskolákban is.

A chueták a 16. és 17. században áttérésre kényszerített és meggyilkolt zsidók leszármazatainak tartják magukat. A mallorcai chueták már nyíltan és büszkén vallják származásukat, ami lényeges változást jelent a félelem és a megalázatás évszázadaihoz képest.

A történészek csak Franco tábornok 1975-ben bekövetkezett halálá után kezdtek komolyabban foglalkozni a fájdalmas korszakkal. A mallorcai hatóságok 2011-ben bojkotálták a chueták „zsidó karakterét”, de a valláshoz tartozásukról egyéni elbírálatot ajánlott.

2019 óta a Mallorcán élő chueták rendszeresen megtartják az ünnepet. A városban zsinagóga és egy kis zsidó történeti múzeum is található. A közösség tagjainak száma több száz főre becsülhető.

Mexikó

„A reménység útja” címmel kiállítás nyílt Mexikóvárosban, amelyet az Intervenciók Nemzeti Múzeuma és a lengyel Nemzeti Emlékezet Intézet közösen rendezett. A bemutató emléket állít annak az 1400 lengyelnek, akik nyolcvan éve, 1943 júniusában kalandos úton, a Szovjetunióból érkeztek a dél-amerikai országba. A menekültök között számos zsidó volt. A kiállításon külön rész foglalkozik a zsidókat érintő eseményekkel.

1918–38 között mintegy 100.000 lengyelországi hittestvérünk vándorolt ki Palesztinába. A varsói kormány pártolta egy zsidó állam létrejöttét, és segítséget nyújtott a különböző paramilitáris szervezeteknek (Hagana, Irgun stb.) is. Az ország megszállása után sok lengyel katona került a Szovjetunióból a közel-kele-

ti térségbe. Galileában lengyel kiképzőtáborok működtek. A zsidó katonák többsége azonban Palesztinában maradt, és csatlakoztak a függetlenségről harcoló csoportokhoz. Közöttük volt Menáchem Begin, Izrael későbbi miniszterelnöke is.

A kiállítás megnyitásakor Karol Nawrocki, a lengyel Nemzeti Emlékezet Intézet elnöke interjút adott a Diario Judío

hírportálnak. Nawrocki hangsúlyozta, hogy intézményük kiemelten és sokoldalúan foglalkozik a lengyel zsidók történetével. Az elnök szerint a lengyel-zsidó kapcsolatokat nehéz traumák is terhelik, amelyeket közös erőfeszítéssel kellene oldani.

Kína

A JTA zsidó hírújság szerint október 7. óta a közösségi médiában és a CCTV központi televízióban felerősödtek az Izrael-ellenes és antiszemita hangok. Elhangzott olyan vélemény is, hogy az USA-ban csak a lakosság 3 százaléka zsidó, akik viszont a vagyon 70 százalékával rendelkeznek.

Kína nem ítélt el a Hamásznak az izraeli lakosság elleni támadását, és nem minősítette terroristának a szervezetet. A Weibo blog a harcok kirabbantásával nem a Hamászt, hanem a nemzetközi zsidó összesküvést vádolta. Mindez elképzelhetetlen a kínai vezetés egyetértése nél-

kül. Wang Ji külügyi szóvivő kijelentette, hogy „Kína a kétállami megoldást támogatja”, és „az izraeli válaszcsapások meghaladják az önévédelem mértékét”.

Deborah Lipstadt, az amerikai kormány antiszemizmus elleni ombudsmanja aggasztónak tartja a kialakult helyzetet. A Tel-avivi Egyetemen kelet-ázsiai tudományokat oktatónak Ping Zhang professzorka szerint „még mindig sok kínai támogatja Izraelt”, de „a két fél között az elmúlt három évtizedben kialakult jó viszony alapja megrömlött”.

Kovács

Élénkül az antiszemizmus Törökországban

A zsidó közösség az október 7-i mészárlás óta az antiszemita incidensek számának emelkedését tapasztalta: egy izmiri zsinagógát „Gylkos Izrael” felirattal mocskoltak be, közben zsidók állampolgárságának visszavonására szólítottak fel. A Times of Israel beszámolója.

„Yahudiler giremez”, azaz „Zsidóknak belépni tilos” – olvasható a felirat angolul és törökül a Ragmen Sahaf nevű antikvárium portája felett, nem messze az Isztambuli Egyetemtől és a város híres Nagy Bazájától.

A táblát ugyan levetették, de a bolt tulajdonosa azt mondta, továbbra is kitart az üzenet mellett.

„Momentán nem óhajtok semmit venni zsidóktól, és nem is szándékozom semmit eladni zsidóknak, és ekképp közelől velük” – nyilatkozta Ozkan Mustafa Küçükural a JTA Zsidó Hírügynökségnek.

„Lehet, hogy cionistának vagy izraelinek kellett volna írnom, de mérges és lobbanékony voltam” – tette hozzá. „Palesztin testvéreim haldokolnak.”

Az Izrael-ellenes transparensek és graffitiik, valamint a palesztin zászlók minden napossá váltak Isztambulban, mivel sokan felháborodtak az október 7-i, több mint 1400 – többségében civil – halálos áldozatot követő Hamász-támadásokra adott izraeli válasz miatt. Képek kerünenek olyan taxikról is, amelyek azt jelzik, hogy nem szolgálnak ki izraelieket.

Egy régi párhuzam Budapestről

Antiszemita események Isztambulban kívül is akadnak: az egykor több tízezer zsidónak otthonot adó Izmirben például, ahol épp egy kisebb léptékű zsidó megújulás megy végbe, a zsinagógát „Gylkos Izrael” felirattal fűjték be.

Recep Tayyip Erdogan elnök, aki húsz éve vezeti az országot, eddig igencsak hullámzó kapcsolatot ápolt Izraellel, most azonban határozottan védelmébe vette a Hamász október 7-i akciót, szabadságharcosoknak nevezve a terroristákat. Válaszul Izrael visszahívta diplomáciai képviselőit.

Mindez feszült légykört teremtett a török zsidók számára is, akiknek a száma jelegenleg körülbelül 15.000 főre tehető. Legnagyobb részük szefárd családból származik, de az askenázi, romániai és mizrachi közösségeket sem szabad elhanyagolni. Ez a szám közel 80.000 volt a török köztársaság 1923-as megalapításakor, éppen száz évvel ezelőtt.

Az antiszemita retorika a politikában is elharapózott. Egy nappal azután, hogy október 17-én rakétaütést ért egy gázai kórházt, a kormányzó AKP párt egyik politikusa, Süleyman Sezen egy közgyűlésen azt mondta, hogy imádkozik Hitler lelkü tűvéért, hozzátéve, hogy a világ akkor talál bekére, ha megtisztul a zsidóktól. Azt is hangsúlyozta, hogy „a holokaust nem lett befejezve”. Hiába került elő bizonyítékok, miszerint a robbanás nagy valószínűséggel a palesztin Izslám Dzsihad rakétájától származott, ez semmiben nem változtatott a zsidó- és Izrael-ellenes véleményeken.

„Az Hitler-retorika nem új Törökországban” – mondta a török-zsidó publicista és szerző, Rifat N. Bali, aki korábban már írt a zsidók ábrázolásáról a politikai izlamban. „Még csak azt sem mondhatnám, hogy szélsőjobboldali politikai pártotól származik... Miért? Mert nap mint nap a »csecsemők, akiket az IDF ölt meg« képeit látják.”

Október 10-én a Hüda-Par képviselője, Sahzade Demir a parlamentben azt javasolta, vonják vissza a török zsidók állampolgárságát, amennyiben önkénteskédenek az izraeli hadseregen. Néhány nappal később a Yeni Akit szélsőjobboldali napilap azzal a hamis állítással, hogy mindenek kettős (izraeli-török) állampolgársága van, arra szólított fel, hogy a zsidókat fosszák meg állampolgári jogaitól. Fontos megjegyezni, hogy a Hrant Dink Alapítvány, egy török NGO, amely kisebbségi kérdésekkel foglalkozik és egy megyilkolt örmény-török újságíró után kapta a nevét, a Yeni Akitet a legtöbb gyűlöletbeszédet közlő sajtótermek között említi.

„Nincs új a nap alatt. A Mai Marmara-vítanban ugyanez történt, amikor feszegétni kezdték a török köztársaságban élő, korábban az izraeli hadseregen szolgáló zsidó polgárok állampolgárságának kérdését” – mondta Serdar Korucu, aki a törökországi antiszemizmusról vezet rovatot az Avlaremoz című zsidó oldalon.

Az izraeli hadsereg és a palesztinokat támogató aktivistákat szállító flottilla köztött 2010-es halálos összecsapásra utalt. „A török köztársaság történelmében soha nem volt ilyen gyakorlat. A legsúlyosabb szankció az lenne, ha a jövőben megakadályoznák őket a katonai szolgálat teljesítésében.”

Több nagyszabású palesztinpárti tüntetés is volt Isztambulban október 7-e óta. Egy demonstráció a tüntetők rövid időre áttörtek az izraeli konzulátus kerítését, mielőtt a rendőrség feloszlattá volna a tömeget.

Erdogan, aki az utóbbi években inkább közeledett Izraelhez, mint távolodott, közben rendszeresen találkozott a Hamász vezetőivel, holott az Egyesült Államok, az Európai Unió és a legtöbb nyugati hatalom terrorszervezetek tekinti azt. A török külügyminiszterium most közösségenben jelezte, hogy visszautasítja azt a vélekedést, miszerint Izraellel kapcsolatos retorikája antiszemita lenne.

„Elutasítjuk az antiszemizmus alaptalan vádjait, és elutasítjuk az elnökünk és az országunk elleni rágalmakat és sértésekét” – olvasható a közleményben. „Mindennyi számára ismert, hogy Törökország ezen a téren makulátlan – ellentétben sok olyan országgal, amely ma feltétel nélkül támogatja Izraelt.”

„Mind történész által elismert tény, hogy Törökország menedéket nyújtott mindeneknek, akiket az idők folyamán elnyomás ért, beleértve a zsidókat is” – tette hozzá.

1492-ben az Oszmán Birodalom szultánja, II. Bajazid hajókat küldött Spanyolországba, hogy azonnán száműzött zsidókat országába szállítsa, amivel megalapozta a mai ig is jelentős szefárd közösséget. De a török zsidók több időszakban tapasztaltak elnyomást is, beleértve egy hírhedt adót az 1940-es években és pogromot az 1950-es években, amelyek egy népszerű török Netflix-sorozat témájává váltak.

A helyi zsidó válasz a helyzetre nem csupán sokk és rémület volt. Jacob Behar, egy török zsidó, aki üzlete a „Zsidóknak belépni tilos” táblával ellátott isztambuli bolt közelében van, csalódottságát fejezte ki a felirat miatt, de azt mondta, nem érzi magát veszélyben.

„Ez a tábla nem képviseli a török társadalom általános véleményét” – mondta a JTA-nak. „A családom több mint 500 éve itt él. Vajon még mindig itt lennék, ha nem éreznénk magunkat biztonságban? Természetesen vannak egyéni akciók, de hát olyanok Izraelben is vannak.”

Rosenberg Mátyás / Zsblog

IZRAELI SZÍNES

A frissen szabadult túszok mesélnek

Rossz egészségügyi körülmények, hosszú tartózkodás a föld alatt és állandó terror. Miután körülbelül 50 napig voltak a Hamász-terroristák kezében a Gázai övezetben, a túszok szabadulásuk után további tájékoztatást adtak fogva tartásuk körülményeiről, jelentette a 12-es csatorna.

A közelmúltban visszatért egyik elrabolt a fogsága alatt találkozott más túszokkal is, akik arra kérték, jelezze meg a nevüket és adjon róluk életjelet a családjuknak.

A foglyok kevés élelmet kaptak, az utolsó napokban nagyon rossz volt az ellátás és a higiéniai körülmények. Az egyik nap egy ápoló jelent meg, hogy megvizsgálja őket.

A túsz elmondta családjának, hogy elrablása óta nem zuhanyozott, és

több rejtek helyre, köztük alagutakba vitték. A napok egy része föld feletti épületekben telt. Az elhurcoltak éreztek az izraeli hadsereg bombázásait, beleeremegett az ágyuk – nagyon félgették az életüket. A bombázások alatt az őrök néha bezárták őket egy szobába, majd megléptek. Amikor mosdóba akartak menni, kopogtatniuk jellett a szoba ajtaján, hogy elkísérjék őket. Néha órák teltek el, mire kimehettek.

Ezek a tanúvallomások egyeznek más szabadon engedettek beszámolóival, akik szintén zord körülményekről és nagyon kevés élelemről beszéltek. Adriana, a 84 éves Jaffa Adar menyé azt nyilatkozta a csatorának, hogy „Jaffa nagyon lefogyott. Csak rizst és kis pitákat evett, amelyeket apró darabokra kel-

lett tépni, hogy elegendő legyen a vele lévő elraboltaknak. Nem tudták, kapnak-e ennivalót másnap.”

A kilencvenes Ohad 55 éves édesanyjával, Keren Munderrel és nagyanyjával, Ruti Munderrel (78) szabadult. „A fogáság napjai alatt a családot többször költözötték őreikkel, az egyik hely egy elhagyott klinikára emlékeztetett. Ahhoz, hogy aludni tudjanak, három szett műanyag széket kellett összetolniuk, és ez több mint egy hónapig volt így.” A család elmondása szerint az őr, aki a három családtagot fogva tartotta, azt mondta nekik, hogy „ő maga tíz kilót fogott, mert nincs mit enni”. Rokonaiak azt vallják, hogy Ruti, Keren és Ohad azt mondta, nem éreztek magukat foglyoknak.

Amit Szegal, a 12-es csatorna riportere arról számolt be, hogy egyik túsz azt mesélte a családjának, fogásuk első napjaiban egy alagútban tartották őket, ahol megjelent nem más, mint a Hamász de facto ura, Jechíje Szinwar, és biztosította őket, hogy nem lesz bántódásuk, és hogy „a legvédettebb helyen” vannak. Szinwar héberül beszélt velük akcentus nélkül (22 évet töltött izraeli börtönben, volt ideje megtanulni a nyelvet).

Egy másik frissen szabadult, a Nir Oz kibuc lakosa azt mesélte a katonai rádió szerint, hogy Szinwar jobbkeze és testvére, Muhammad Szinwar is meglátogatta őket az alagútban.

Muhammad a Hamász katonai szárnyának magas rangú parancsnoka, és részt vett Gilad Salit elrablásában és fogva tartásában. Saliton a katonai szolgálata közben rabolták el a Hamász terroristái 2006. június 25-én, egy határon átnyúló rajtaütés során.

A Hamász 2011. október 18-án 1027 izraeli börtönben ülő terroristáért cserébe végül hajlandó volt szabadon engedni Saliton. Izraelben a fogolycsere-megállapodás mind a mai napig viták tárgyat képezi.

ujkelet.live

„A palesztin túszek nem emberek, hanem állatok, szörnyetegek”

„Tel-Avivban túszok hozzájáróival beszélgettünk, köztük a magyar-izraeli állampolgárságú Majan Zinnel, aki 8 és 15 éves lányait hurcolták a Gázai övezetbe. Az édesanya azt mondta: akik a 7-i támadás mögött állnak, azok nem emberek, hanem állatok, szörnyetegek” – írja helyszíni riportjában a Magyar Nemzet.

Könnyeivel küzdve, lányától kapott ékszeréit viselve nyilatkozott magyar újságíróknak Tel-Avivban az a magyar-izraeli állampolgárságú édesanya, aki két lányát, a 8 éves Ellát és a 15 éves Dafnat hurcolták Gázába a

Fotó: Csudai Sándor/Origo via MN

Hamász palesztin terrorszervezet katonái több mint egy hónappal ezelőtt. A fegyveresek támadásakor a két kislány édesapjuk otthonában volt a dél-izraeli Nahal Oz kibucban, onnan rabolták el őket.

Majan Zin a magyar újságíróknak elmondta, később a Hamász egy közösségi oldalon futtatott élő adásában láttá újra volt férjét, akit később megöltek. Volt férje feleségét szintén megöltek a terroristák.

Mutatott egy fotót is a telefonján, amelyen Dafna látható. Hozzátette: lánya olyan matracra ült, amelyet az arabok használnak, így szinte biztos, hogy a fiatalt továbbra is a Gázai övezetben tartják fogva.

„Akik a 7-i támadás mögött állnak, azok nem emberek, hanem állatok, szörnyetegek” – fogalmazott az édesanya.

Kőbányai János: Jobb innen

Jobb innen – Izraelból – követni a háború (ama Szimhát Tóra-i) fejleményeit. (Egy zsidó – éljen bárholt – 2023. október 7.-től ezt teszi.) Noha feleségem modiini albérletében is ugyanazokat az újságokat – Jerusalem Post, Haaretz, s ha éjjel nem tudok aludni (sajna gyakran): New York Times, Le Monde – követtem-görgetem és televíziót (csak a Budapesten is kitűnően fogható Arutz 12-ét) nézem. Maximum a Bummm-ok eredetiek itt, a Szentföld vékony sávjában, bár – azért már eltelt több mint egy hónap – a Hamász lehetőségei meglehetően csökkenek, s most újabban csak a messzi Jemenből küldött rakéták zavarnak be – leginkább Eilaton, ahol az üres hotelekben a Gáza környékéről eltilt-dözött kibucok és mosávok lakosságára húzza ki az időt, amíg eldönti, hol folytatja az életet.

Az volt a tervem, hogy leadom a Múlt és Jövő ez évi utolsó számát, s beindítom a túlélés-akciót, mert a háború izgalmaiba még az a fenyegetés is berobbant, hogy az NKA két év után kiírt pályázatára (ilyen 30 éve nem fordult elő!) a Múlt és

Jövőnek egy fillér támogatást sem ítélt meg. (A jövő évi programot a magyar holokauszt 80. évfordulója szervezte volna a beadott pályázatok szerint, tehát ez a törekvés nem felelt meg az NKA [fura] urainak.)

Azonban a Szimhát Tóra-i háború egyszerűbben feltároló borzalma – a holokauszthoz hasonlítás nem olcsó fogás –, és leginkább az egész világra szégyűrűző hatása (az izraeli kormányszerek nem ajánlják állampolgáraiknak a külföldi utazást, s ha igen: tegyük láthatatlanná azonosságukat. Ezt kell megélni Európában, 80 ével a soá után) nem tette lehetővé – egészségügyi szempontból sem –, hogy ama nagy osztálykönyvbe tovább jelentgessek hiányozót. Az öbölháború óta – emlékszünk még rá? Szaddám Huszeinre és tényleg Izraelig elérő rakétáira, amikor az ország lakossága gázálarcba burkolozott – hozzázzoktam, hogy itt legyen a „lángoktól ölelt kis országban”, hogy a lángokban – hozzanak bármit is – osztazzam.

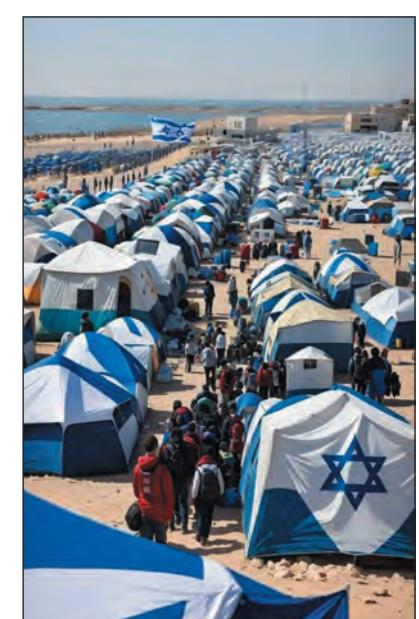
S egyébként is: tudósítani, vagy akár csak véleményt mondani: csak hiteles helyzetben és hiteles helyszínről lehet.

Ezért csapat-papot – munkatársa-imra, jóakaróimra – ott hagyva, felkaptam egy Cipruson keresztül Izraelbe tartó repülőgépre. (Megint tudok aludni, és elmúlt a krónikus hasmeném. Tehát a Múlt és Jövő ügyeit is jobban szolgálhatom, amíg működik az internet.)

Igaz, one way ticketet vettem.

Hogy majd a harmadik világháborúját kóstolgató világörökre dönts el, mikor landolhatok ismét a Ferihegyi reptéren.

(Forrás: multesjovo.hu)

Eilát mellett az evakuált izraeliek sátorvárosa, amely már több mint 60 ezer zsidót fogadott be, aikik elhagyták a Hamász által bombázott területeket

A Mazsihisz nem fog alumíniumkohókat összegrundolni

A zsidó tanulás világnapján a Bálint Házban beszélgetett Grósz Andor, a Mazsihisz és Mester Tamás, a BZSH elnöke a két szervezet viszonyáról a kormányal, de szóba került az EMIH is, valamint az ortodoxia körül zajló események. Sőt, az is kiderült, hogyan lett Grósz Andor ból „NER-lovag”.

„Nem egy hálás feladt Grósz elnök úr mellett beszélgetőpartnernek lenni” – viccelődött Mester Tamás azon, hogy a Mazsihisz elnöke történeteivel bizony „ellopta a showt” a JCC Budapest – Bálint Ház nagytermében a zsidó tanulás világnapja alkalmából rendezett beszélgetésen.

Grósz Andortól sokan a zsidó közzésségen belüli viták elsimítását várta megválasztása után, vetette fel Rangos Katalin. A Mazsihisz elnöke elmondta, az elmúlt időszakban már maga is nehezen viselte a szervezetben belüli vitákat, így megróbált minél távolabb maradni ezektől. Amikor pedig megválasztották elnöknak, úgy érkezett meg a vezetői pozícióba, hogy mindenki nyugalmat kell teremteni. Az azóta eltelt öt hónap szerinte azt bizonyítja, hogy ezt bizonyos mértékig sikerült is elérni.

Az embereknek ugyanis elegük lett a belső vitákból, mert rájöttek arra, hogy ezek a viták gyengítik a szervezetet.

„Az tűrhetetlen átlapot volt, hogy egy országban élünk, kisebbségeben vagyunk, és vitázunk azzal a hatalommal, amelyre a lakosság 70-75 százaléka szavazott” – hangsúlyozta Grósz Andor, valamelyest felértékelve a kormánypártokra szavazók arányát. Az aktuális hatalmat nem kell mindenben támogatni, de kisebbségként a kölcsönös tiszteletre kell törekedni, hogy egyáltalán tárgyalópartnernek tekintse őket a kormány, véli a Mazsihisz elnöke.

Rangos Katalin ráról kiderdezett az elnök kapcsolatára Lázár Jánossal, amire Grósz Andor egy rövid személyes kitérővel kezdett válaszolni. Elmondta, hogy olyan győri ortodox zsidó családból származik, amelyet komolyan sújtott a holokauszt. A tanulmányait Leningrádban végezte, szolgált a Néphadseregben, majd a Honvédségen, 44 év után ment nyugdíjba. Első felesége orosz volt, és lenyűgözte a hatalmas ország annak idején. Mindezt azért hozta fel, hogy megmutassa, saját értékrendje szerint a kompromisszumok megtalálására törekszik, de olyanformán, hogy bele tudjon nézni a tükrébe.

Ezt követően a Mazsihisz elnöke arra is rátert, hogy a Honvédkórház egyik vezetőjeként nem találta meg a hangot az Orbán-kormány egy korábbi honvédelmi miniszterével. Lázár Jánost pedig abból az időből ismeri, amikor a későbbi miniszter a honvédelmi bizottság tagja volt. Amikor 2013-ban Grósz nyugdíjba ment, Lázár megkereste, hogy vállaljon kormányzati szerepet; ezt visszautasította, de a tanácsadói pozícióra igent mondott azzal a feltételel, hogy csak addig vállalja, amíg ez saját érdekeit illetve a zsidó közösséget érdekel nem sérti.

„Így lettem akkor NER-lovag ezek szerint” – utalt Grósz Andor azokra a vándakra, amelyek szerint a kormány embereként érkezett a Mazsihisz élére.

Egy újabb rövid kitérő közben a repülőorvosként is tevékenykedő Mazsihisz-elnök még azt is megemlíti, hogy szakmai életének egyik fájó pontja, hogy a következő magyar űrhajós kiválasztásában nem vett részt a hazai repülőorvos szakma.

Mester Tamás régóta ismeri Grósz Andort, akit nagyon sok mindenben egyet értenek. Így amikor meg-

választották Grószt a Mazsihisz elnökének, az a BZSH számára ideális egyensúlyi helyzetet teremtett. A sajnálatos események folytán Budapest adja a magyar zsidóság nagyból 75-80 százalékát, emlékeztetett Mester Tamás, akinek jó kapcsolata Grósz Andorral megválasztásuk óta töretlen.

A BZSH elnöke úgy véli, zsidók között egyébként sem lehetne olyan viszonytalakodás, amely a nyilvánosság előtt zajlik akár a közösségi, akár a hagyományos médiában. Az elmúlt évekre jellemző polémikák, legyenek azok a Mazsihiszen belüliek vagy az EMIH-hel folytatottak, Mester Tamás szerint szintén nem megengedhetők.

„Az szégyen ránk nézve, szégyen az elődeinkre nézve, és szégyen a gyermekünknek nézve” – jelentette ki, hozzájárult, hogy szükséges valamilyen szintű együttműködés más zsidó vallási szervezetekkel ahoz, hogy normál mederben tudjanak dolgozni.

Grósz Andor, Rangos Katalin és Mester Tamás a Bálint Házban a Zsidó Tanulás Világnapján

Fotó: JCC Budapest – Bálint Ház

Azt a képet adni a külvilág felé, hogy a zsidók a pénzen marakodnak, csak az antiszemita sztereotípiára erősít rá, figyelmeztetett Mester Tamás. Az ortodox MAOIH körül, erős vitákat kiváltó eseményekről elmondta, hogy BZSH-elnökénnel csak a hivatalos álláspontot tudja elfogadni, mely szerint ma Keszler Gábor az ortodoxia elnöke, akit ugyan nagyon régóta ismer, mégis váratlansul érte, hogy ő került a MAOIH élére.

Grósz Andor elhelyezte a kapcsolódva elmondta, hogy a kormányhoz hasonlóan a Chábadtól is kölcsönös tiszteletet várnak el. A MAOIH körül történtet a Mazsihisz elnöke úgy interpretálta, hogy a Chabad anekdota a Kazinczy utcát, s kijelentette, hogy a Mazsihisszel ez nem fordulhat elő.

„Abban a pillanatban, amikor az érdekeket veszélyezteti valamilyen törekvése egy másik zsidó felekezetnek, akkor keményen ellen fogunk állni” – idézte fel, mit mondott a magyarországi Chabad vezetőjének, Oberlander Báruch rabbinak, amikor az felhívta, hogy gratuláljon megválasztásához.

Az elnök Köves Slomónak, az EMIH vezető rabbiának azon kijelentéseire is reagált, miszerint a Mazsihisz leginkább csak a holokausztal foglalkozik, míg az EMIH a jövőt épít. Grósz Andor kiemelte, a minden nap tettek fogják megmutatni, micsoda valójában a Mazsihisz, amely egy zsidó egyház, így feladata a hittel, a kultúrával, a zsidósággal minden területen foglalkozni. Nem pedig a politikával, kivéve, ha az antiszemitizmusról vagy a kisebbségekről szól, ekkor minden fognak szólatni.

Arról, hogy Hadházy Ákos nem szavazta meg az Országgyűlésnek a Hamász Izrael elleni támadását elítélt nyilatkozatát, Grósz Andor azt mondta, hogy tartózkodhatott is volna, amennyiben nem ért egyet a határozat migrációt érintő pontjaival, de így bűn, hogy ezt nem tette meg. A Mazsihisz elnöke kijelentette, hogy a magyar kormány más országokkal összehasonlítva példamutatóan reagált az izraeli eseményekre. Azzal pedig, hogy Novák Katalin elment a Dohány utcai zsinagógában tartott

megemlékezésre, az államfő az egész magyar társadalmat képviselte.

Mester Tamás hozzátette, hogy zsidó szemmel csak pozitívumként lehet tekinteni arra, hogy Magyarországon nem engedélyezik a Hamász melletti tüntetéseket. Hadházy szavazását pedig csalódásként értékelte.

Rangos Katalin arról is érdeklődött, hogy a Mazsihisz beleáll-e az EMIH látványtevékenységéhez hasonló működésben.

„Az biztos, hogy alumíniumkohókat nem fogunk kormányközeli személyekkel együtt összegrundolni” – utalt Grósz Andor arra, hogy az EMIH idén egy alumíniumfeldolgozó tulajdonosa lett. Példának hozta viszont, hogy keményen tiltakoztak, amikor Körvér László, az Országgyűlés elnöke nemrég Jézus gyilkosairól beszélt egy vidéki fórumon, ahogy Lázár János miniszter Horthy Miklóst magasztaló szavai kapcsán is. Ennek a Mazsihisz elnöke szerint meglett az eredménye, hiszen a kormány tagjai reagáltak rá.

Mester Tamás úgy gondolja, hogy a Mazsihisznek és a BZSH-nak nem kell versenyeznie Köves Slomónakkal, nekik a saját dolgukat kell végezniük, és jó szolgáltatásokat nyújtanak a zsidó közösségek felé. Példaképpen arra, hogy a Mazsihisznel is építkezésben gondolkodnak, Grósz Andor a Szeretetkórház felújításának befejezését, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem infrastrukturális megújítását emelte ki. Mindezt nem tud megvalósulni a kormány segítsége nélkül.

Az elnök megemlítette még az ifjúság elérésének fontosságát. Ennek érdekében létrehoztak egy ifjúsági osztályt, amely olyan – nem csak vallásra – programokat szervez, amelyekkel elsősorban a középiskolásokat és az egyetemistákat szeretné megszólítani, aikiből talán egy új kilét lehet majd a jövőben létrehozni.

Ádám Péter/Kibic

Chanukkáról másképpen

A Mikcél hetiszakasz általában egybeesik chanukka szombatjával. Bölcseink összefüggést találtak a tórai textus és chanukka között. A hetiszakasz első szavai így hangzanak: „és történt”. Mestereink szerint minden elbeszélés, mely ezzel kezdődik, valami bekövetkező negativitásra utal. Nézzük! A tórai hetiszakaszban olvassuk, hogy József börtönben, apja úgy tudja, hogy szeretett fia halott. Testvéreit lelküiseret-furdalás gyötöri, aggasztja őket apuk lelkiallapota. A dolgok javulására nincsen sok remény. A Mikcél utolsó mondata sejteti, hogy a problémák általában nem megoldhatatlanok: „...menjetek fel békében apátokhoz” (I. M. 44/17) – mondja József, aki még nem fedi fel magát testvérei előtt! A „béké” kifejezéssel felvirrad a remény.

Október 7-e volt. Az őszi nagyünnepek záró ünnepi szombatja. Este még táncoltunk tóráinkkal. Mindenkit áthatott volna a lelküslőség: be vagyunk írva és pecsételve az Élet Könyveibe. Közösen mondta az áldást: „Áldott vagy Te, Örökkévaló, aki a békesség sátrát teríti fölénk, egész népe Izrael fölé és Jeruzsálem fölér!” Beköszöntött a Tóra örömménepe! Reggel jöttek a hírek: Halottak? Terroristamadás érte Izraelt... ennyi és ennyi áldozat, ennyi és ennyi túsz! Idősek és gyerekek, férfiak és nők! Mindez pontosan ötven évevel a jom kippuri háború után történt!

1973. október 6-án az Izrael-ellenes arab koalíció elsőprő erejű offenzívát indított a zsidó állam ellen. Jom kippur volt, az engesztelés napja, a judaizmus egyik legfontosabb vallási ünnepe. A szabadságolások és a pihenőnapokán Izrael kiszolgáltatott helyzetbe került, amit ellenségeinek szövetsége nem mulasztott el kihasználni. Nem volt mobiltelefon, hogy gyorsan mozgósítani lehessen Izrael hadseregeit. Az egyiptomi tankok teljes sebességgel haladtak Jeruzsálem felé! Úgy tűnt, nincs erő, amely képes lenne megállítani a diadalmasan előrenyomuló seregeket. Huszonöt éves történelme során Izrael még sohasem forgott akkora veszélyben, mint 1973 októberének forró napjaiban.

...és akkor megtörtént a csoda. Soha nem látott porvihar támadt, az egyiptomi tankok megrekedtek a homokban! Az izraeli hadseregek vezetése időt kapott a mozgósításra. A tizenkilenc napig tartó küzdelem során a zsidó állam győzedelmeskedni tudott a túlerő felett. Október 14-én az Ariél Sáron vezető déli hadserege megsemmisítő győzelmet aratott az egyiptomiak felett. Anvar Szadat, Egyiptom elnöke békétárgyalásokat kezdtett Izraellel.

A 2023. október 7-i támadás óta eltehet időszak minden napján a hívő zsidók imádkoztak és várta a csodát! De a csoda még nem következett be! Várjuk a csodát. Ezen a chanukkáünnepen – talán – még nagyobb átléssel és alázattal mondjuk: „Legyen az az akaratod, örök Istenünk, őseink Istene, hogy hamarosan beteljesedjen.” Majd az ünnepi imájt: „A csodáért, a menekülésért, a segítségről, a hadba szállásért, amit tettél annak idején, ezekben a napokban.”

A jom kippuri háborúban történt még egy csoda, amit nem hoztak nyilvánosságra! Utóbb kiderült, hogy az izraeli hadseregek összes kilőtő lövészének számához képest sokkal több sebesültje és halottja volt az ellenségnél! Jichák Rabin, a későbbi miniszterelnök felkereste Obadiah Joszef széfárd főrabbi, hogy adjon magyarázatot a történtekre. A főrabbi, mint aki várta a kérdést, minden össze annyit mondott: „Amikről nem lehet beszélni, hallgatni kell!”

Az 1973-as háború nem tartott sokáig, de napjainkig tartó, mélyreható következményei vannak. Michael Peck, a National Interest kommentátora egykor azt nyilatkozta, hogy a jom kippuri háború tanulsága az, hogy még a legsötétebb órában is lehet háborút nyerni. Mi tudjuk:

„Az Örökkévaló, ki őriz téged, az Örökkévaló a te védő árnyékod, jobboldnak oldalán!” (121. zsolt. 5)

Szerdócz Ervin

A tehetséges balerina, aki lázadást szított a nők között Auschwitzban

Franceska Mann Lengyelország egyik legtehetségesebb táncosa volt, de ót is utolérte a zsidóuldás és a második világháború idején. Ő viszont úgy döntött, nem fogja ölte tett kézzel várni, hogy megsemmisíték.

A fiatal táncosnő 1917-ben született Varsóban, és már korán felfigyelek a tehetségére. Huszonkét évesen például 125 versenyző között negyedik helyezést ért el brüsszeli balettversenyen, a háború előtt pedig rendszeresen lépett fel a Melody Palace nevű szórakozóhelyen. A második világháború kitörése után férjével, Marek Rosenberggel neki is be kellett költöznie varsói gettóba, ám minden ismert táncosnő volt, férje pedig egy gazdag kereskedő fia, így kivételezett helyzetben voltak, olyannyira, hogy néha még el is hagyhatták az elzárt területet.

Mindeközben az a hír kezdtet terjedni, hogy Svájcban működő zsidó szervezetek embereket próbálnak ki-menekezni a nácik által megszállt területekről. Mindezt úgy, hogy vízumot biztosítanak nekik, majd miután megérkeztek az országba, továbbítatják őket Dél-Amerikába.

Egy gond volt csak: ez az egész egy óriási átverés volt. A vonat ugyanis nem Svájcba, hanem Auschwitzba vitte az utasait. Közöttük volt Franceska Mann is, aki sok embernek segített papírokat szerezni abban a tudatban, hogy megmenekülhetnek. Amikor világossá vált számára, hogy kerültek, és hogy váratlanan végezni fognak velük, lázadást szított a nők között.

Úgy döntött, magára vonja az őrök fegyelmét. Lassú, csábos mozdula-

tokkal vetkőzni kezdett. Ahogy a férfiak közel értek hozzá, egyiküket homlokon vágta magas sarkú cipőjével, majd megszerezve a fegyverüket, kétszer hasba lőtte az egyik őrt, Josef Schillingeret. Egy másik beszámló szerint Mann egyszerűen nem volt hajlandó teljesen levélezni, rágrott az SS-tisztre, és a kialakult káoszban sikerült megragadnia a pisztolyát és lelőni, írja az nlc.hu nyomán a Kibic.

Egyes források szerint a lövés halatára a többi nő is rátámadt az őrkre, többük meg is sebesítették. Sajnos a lázadást leverők, a nőket bezárták a krematóriumba, erősítést hívtak, hamarosan pedig a tabor parancsnoka, Rudolf Höß is megérkezett felfegyverzett embereivel. Egyesek szerint még az öltözözők lelőtték az összes nőt, míg mások szerint mindenkit betereltek a gázkamrába, és így végeztek velük.

„Az lázadás története szájról szájra terjedt, mindenki hozzájárult valamit, így igazi legenda lett belőle. Kétségtelen, hogy egy gyenge nőnek ez a hőstette a biztos halálállal szemben erkölcsi támogatást nyújtott minden foglynak. Egyszerre rájötöttünk, hogy ha kezet mernékn emelni ellenük, az a kéz ölhet; ők is halandók voltak” – írta emlékirataiban egy auschwitzi fogoly, Wieslaw Kielar.

„Az lázadás története szájról szájra terjedt, mindenki hozzájárult valamit, így igazi legenda lett belőle. Kétségtelen, hogy egy gyenge

Lisznyay Szabó Gábor emlékezete

Zeneszerző, zeneművész, orgonamester, karnagy; zenepedagógus (1913–1981)

Az életút állomásai

(Forrás: Izsák Gábor, 2013)

Lisznyay Szabó Gábor 1913. december 8-án született Budapesten. 1923-tól a Budapesti Református Főgimnázium, majd a Brüsszeli Száleziánus Intézet (Belgium) növendéke volt. A Széchenyi István Fővárosi Reágimnázium diájkaként tanult tovább, ott érettségizett 1931-ben.

A Fodor Zeneiskolában kezdte zenei tanulmányait, majd a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hallgatója lett az érettségije után. Művészeti oklevelet szerzett Dohnányi Ernőtanítványaként.

A Pesti Izraelita Hitközség felkéréseire a Fiúárvaház zsinagógájának orgonáján játszott 1932 és 1944 között, emellett segítette a növendékek zenei hitéletét is. A Budai Zeneakadémia ének- és zongoratanára is volt 1945 előtt.

Rendszeresen látogatta a Vilma királynő útján levő zsidó fiúárvaház növendékeit, aggódó figyelemmel kísérte sorsukat a vészkorszak hónapjaiban. Kibombázásuk miatt 1945 végén beköltözött a fiúárvaház épületébe, ahol több évig folytatta karnagyai, orgonamesteri, tanári, munkáját.

A családja a 40-es években a növendékekkel együtt ünnepelte a fiúárvaházban a chanukkát és a karácsonyt. A közös vacsora alkalmával előadták a Tanár úr által szerzett *Máoz curt*; egyik lánya, Mária zongorán, a testvére, Anna hegedűn játszott.

Miután ki kellett költözni az árvaház államosított épületéből, a növendékei Szív utcai lakásában látogatták. A közös zenélés során alkalma volt a zsinagógai liturgia és más zenei tanítására.

Gábor bácsi ezt így fogalmazta meg: „Egy kicsit én is zsidó vagyok.”

Rajnai Gábor egykori növendék visszaemlékezése (1988)

A vészkorszak árvái, félárvái a Vilma királynő úti fiúárvaházban ismerhették meg a Tanár urat, aki a zsinagóga orgonáján játszott az isentiszteleteken. A gyerekek az intézet közösségeben visszanyerhették a hitüket, az életkedvüket az átélt testi és lelki szenvedések után.

Évekig Gábor bácsi volt a templom orgonistája és karnagya, ő tanította be az árvaházi körust. A Tanár

úr nemcsak kezével, de arcának derűjével, a szeme sarkából áradó, kissé huncut mosolyával is tudott simognatni. Közvetlen, szinte baráti viszonyban volt tanítványaival, akik összintén tisztelték, nagyon szerették. A szabadidejében külön zongorázni tanította több tanítványát.

Gábor bácsi családja 1945 végétől az intézet egyik termében lakott. A kedvenc növendékek felejtetlenül szép karácsonyestéket töltötték náluk. Kivételes esemény volt, amikor 1949-ben a Magyar Állami Operaház parádés szereposztásban bemutatta Muszorgszkij *Boris Godunov* című operáját. A fiúárvaház, azaz Lisznyay tanár úr növendékei adták a teljes gyermekekörust.

A Dohány utcai zsinagóga orgonamestere volt 1950 és 1971 között. Agyverzése, bénulása után ezt a tisztességteljes leány, Lisznyay Szabó Mária vette át, aki tehetséggel és nagy hagyománytiszteettel haladt négy évtizedig édesapja nyomdokain.

Miután a zsinagóga nagy orgonájánál kapott agyverzése után a bal feje lebénült, elsősorban zeneszerzéssel foglalkozott. 1981. május 22-én hunyt el Budapesten. Földi maradványait a budapesti Avilai Nagy Szent Teréz Plébániatemplom kriptájában helyezték örök nyugalomra 2006-ban, ott volt orgonista 14 éve.

Lisznyay Szabó Gábor születésének 75. évfordulójára Rajnai Gábor – az egykori növendékek tiszteletét is kifejezte – emlékhangversenyt szervezett a Zeneakadémián azon magyarországi egyházakkal közösen, amelyek liturgiájához egykor zenét komponált. A 75. évforduló emlékbizottsága a pályatárs Forrai Miklós vezetésével 1988 januárjában alakult meg.

A nagy sikerű koncert visszahozta

a Mestert a Zeneakadémiára. Forrai Miklós méltatása után felcsendült az *Unesane tajkef* (Dicsérjük hatalmas szentségét e napnak) Polgár László énekesével és Gergely Ferenc orgonajátékával. A jom kippur, az engeszelés napja fennműk gondolatait kifejező műnek Lisznyay Szabó Gábor nemcsak szerzője, de húsz éven át előadója is volt a Dohány utcai zsinagórában.

A Magyar Rádió rögzítette a teljes emlékhangversenyt, amely egyben alkalom volt a Magyar Televízió Zene-Zene műsorában is a komponista munkásságának méltatására. A koncertből kiemelték az *Unesane tajkef*, továbbá a *Missa Salesiana* orgonaműveket. Szerzeményei a későbbi évfordulók alkalmával is elhangzottak a Magyar Rádió adásában (Muzsikáló reggel, *Music Sacra*, Hangverseny délidőben stb.).

A gazdag hagyatékot fiatalabb lánya, Lisznyai Szabó Anna gondozza, a család az eredeti kottákat az Országos Széchenyi Könyvtárban helyezte el, több tudományos kutató között tanulmányt az életműről.

Kapcsolat az egyházzenevel

Lisznyay Szabó Gábor fiatalkorától kezdve szoros kapcsolatot tartott a zsidó közösséggel. Már a zeneakadémiai évei alatt komponált héber szövegű műveket, melyek többsége szólóénekre és orgonászoknak szánta. Az *Unesane tajkef* orgonafantrácia és az uniszónó kórust is alkalmazó *Vödö jöde* a zsinagóga liturgiájának része. Az 1935-ös *Vösomrú – Röcet* Ábrahámsohn Manónak, a Dohány utcai zsinagóga híres főkantorának ajánlotta.

Lisznyay Szabó Gábor emberi és művészeti nagyságát Katona József egyházkarnagy temetési búcsúimája fejezi ki legszebben. Részlet a ravaltnál 1981. június 1-jén elhangzott imából: „*Mindenható Öröök Isten! Kérünk, fogadd jó szívvel egész élet-művét, szerényseg köntösében megjelenő hatalmas tehetséget, hiszen Töled kapta művészétét, Neked kamatoztatta – most legyen a Tiéd mindenestűl. Amen.*”

Bodrogkeresztúr

**Itt állok és megérint a csoda,
A sírok úgy sorakoznak, mint a
szőlősorok,**
**A hegynedvéről iszom
Boldogság zenéjét
Imába foglalom!**

Halmos Gábor

ÚJ ÉLET

a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: +36-1-413-5537,
+36-1-322-2829

E-mail: ujlet@mazsihisz.hu

Főszervező:

Kardos Péter

Olvasószerkesztő:

Gábor Zsuzsa

Kiadótulajdonos:

Mazsihisz

Előfizetési díjak:

Belföldön: 1 évre 9600 Ft

Külföldre 13.600 Ft/év

USA és Izrael: 15.000 Ft/év

Az összeg valutában is befizethető

az aktuális árfolyamon.

OTP bankszámlaszám:

11707024-22118480

OTP SWIFT kód:

(BIC) OTPVHUB

IBAN:

HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000

Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap

Üzletét, előfizethető a kiadónál.

Postacskk.: 11707024-22118480

Terjesztéssel kapcsolatos reklámációk

intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.

Szedés, tördelés:

WolfPress Nyomdaipari Kft.

Nyomdai munkák:

PrimeRate Kft.

ISSN 0133-1353

APRÓ-HIRDETÉS

Műfogsorrögzítés miniimplantátmokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdental.hu és www.mini-implantatum.hu

Üzmemorosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Szociális alapítvány keres megbízható munkatársakat havonta összesen pár órára igénylő feladatokhoz, díjazás nélkül. 06-1-321-3497, esti órákban.

Órajavítás, faliórák felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. 06-70-505-5620, www.jungoras.hu

Épületsúlyedés megállapítása, falfelvarrás, falrepedezés megállapítása, szigetelés. Vizes, nyirkos, dohos, salétromos pince, pincefal, épület, ház fal szigetelése utólag. Baranyai Antal, 06-20-228-0453.

ÚJ ÉLET

Zsidók Győri Gyökerei Alapítvány

Győr és környéke zsidó múltjának és jelenének széles körű megismertetéséért

Zsidók Győri Gyökerei Világtalálkozó Győr, 2024. július 4–7.

A győri Széchenyi Egyetemi Csoport támogatja a Zsidók Győri Gyökerei Alapítványt

A győri zsidó polgárok deportálásának 80. évfordulójáról történő méltó megemlékezés keretében a Zsidók Győri Gyökerei Alapítvány Világtalálkozót rendez a holokauszt túléltek leszármazottai részére Győrben, 2024. július 4–7. között.

A Széchenyi István Egyetemről Alapítvány Kuratóriuma 2023. októberi ülésén jóváhagyta a Zsidók Győri Gyökerei Alapítvány támogatási kérelmét, és a döntésnek megfelelően támogatja a jövő évben megrendezendő világtalálkozót. Ezen túlmenően az alapítvány által fenntartott Széchenyi István Egyetem kiállítást szervez a győri zsinagógában Zsidó Kiválóságok Múzeumával, amely a szakrális épület állandó kiállítására lesz.

A rendezvénytovábbi kiemelt intézményi támogatói: AUDI HUNGARIA ZRT., GRABOPLAST ZRT., JDC MOZAÍK HUB, MAZSIHISZ és RÉGENS.

A találkozó előkészületei rendben folynak a Zsidók Győri Gyökerei Alapítvány gondozásában.

Krausz Péter, az alapítvány kuratóriumi elnöke szerint „örömteli és megtisztelő, hogy a győri egyetem, helyi vállalatok, valamint országos szervezetek komoly erkölcsi és anyagi támogatást biztosítanak a 80 ével ezelőtti tragikus eseményekre történő méltó emlékezéshez, illetve a világtalálkozó megszervezéséhez. Az intézményi és az egyéni támogatások – ez utóbbiak is több millió forintot tesznek ki –, valamint sokak önkéntes munkájára és társadalmi felelősségvállalás szép példáját mutatják. A nemzetközi találkozó iránti érdeklődés nő, ami azt jelzi, hogy jelentős az igény a megemlékezés tervezett formájára.”

Az alapítvány weboldalának címe: www.jewishgyor.org

Az építész dicsérete

Az ünnepeken mindenkorban tiszteleg a hívő az Örökkelől előtt, ám valljuk be, léteznek pillanatok, amikor mindenről megfelelően kezve más-sal foglalkozunk.

Az építész dicséretet a tervező mérnököt, ahová belépve a könyvek és képek társaságában szó nélkül is érezhető volt a művész, a vallás, az ember tisztelete.

A Beszélgetés során a mester nem hagyta ki társa, Wágner Péter nevét, akiivel a Belváros több épületének rehabilitációján is együtt dolgoztak. Az Arany János Színházat azért említem, mert gyermekekremekorral meghatározó kulturális élettere volt, aztán az átalakulás építészeti és tartalmilag is fellendülés volt. A 90-es évek végéig szívesen jártunk oda megnézni a Cserhalmi György, Udváros Dórottá, Hirtling István, Szombathy Gyula, Gobbi Hilda által formált szerepeket.

Ugyanígy beszippantott a Rumbach utcai zsinagóga tere, ahogy a színekkel és az anyagokkal dolgoztak a tervezők, s ahogy az Örökkelől felé irányítják az ember figyelmét.

Ezen a harmadik kerületi irodaházon is érvényesül az építész hitvallása:

„Funkcióját vesztett vagy bármilyen szempontból avult épületet, építményt revitalizálni, vagy »csak« rehabilitálni, esetleg rekonstruálni sokoldalú, izgalmas feladat. Az építészeti alkotás olyan fajtája, amelynek eredményeként az emberi élet, bizonyos emberi tevékenységek fizikai (és vizuális) körülzményei teremtődnek újjá, újra. A m

A chanukkai csoda különböző perspektívákból

Chanukkakor több csodára is emlékezünk. Egyrészt a kis létszámu zsidó hadsereg legyőzte a nála jóval nagyobb görögöt. Másrészt az ellenfél legyőzése után az egy napra elegéndő olaj nyolc napon keresztül égett, és ezzel fényt adott a Szentélyben.

Mi is valójában a chanukkai csoda?

Milyen lehetőség nyílik meg ebbe a nyolc napban, és mit kell tennünk, hogy hozzáérjünk az ünnep fényéhez? Hogyan tegyük a chanuka fényét saját belső fényünkkel? Mindenki tudja, hogy a chanukka valamely módon a görögök felett aratott győzelmét (i. e. 164) ünnepe. A görögök üldözötték a zsidókat, a zsidók ellenálltak, és ma is itt vagyunk, hogy erről (is) beszélünk. A kérdés azonban az: Miért ez az egyetlen olyan esemény az üldözötettel kapcsolatban, amelyre ünneppel emlékezünk? Hiszen nincs hiány olyan emberekből, akik megróbálták elpusztítani a zsidókat, sikerrel.

Nagyon csábító az 1. kérdésre ugyanúgy válaszolni, ahogyan a Bölcseink szemében amikor egy kis üveg olaj hét nappal tovább ér a vártnál, az a „csoda” címét kiérdezmő esemény. De amikor egy túlerőben lévő, rosszul felszerelt zsidó csapat legyőzi a világ legnagyobb katonai erekjét, az nem emelkedik a csodák szintjére.

Ez talán megválaszolhatja az első kérdésünket: bár a zsidó történelem nagy része csodásnak tekinthető, csak chanukkakor esett meg az olaj nagy csodája. A probléma ezzel a válasszal az, hogy újabb kérdést vet fel: „Miért csak a Görögországgal folytatott konfliktusban volt fénycsoda? Miért nem történt máskor hasonló csoda a zsidó történelemben?”

Más lenne a helyzet, ha a Talmud

nálhassák.” A Talmud ezután beszámol arról, hogy amikor a Hasmoneus család diadalmaskodott a görögök felett, csak egyetlen üvegnyi olyan olajat találtak, amely még mindig a főpap pecsétjével volt lezárvá, és amely teljesen szennyeződésmentes volt, vagyis fel lehetett használni a menórában.

Azt is mondják, hogy ez az egy üveg olaj csak egy éjszakára volt elég. És akkor jön a nagy következtetés. „Aznap este csoda történt, és meg tudtak gyűjtani egy kis üvegcse olajat, és csoda történt: a gyertyák nyolc napig égték.”

Amit ebből megtudunk, az az, hogy Bölcseink szemében amikor egy kis üveg olaj hét nappal tovább ér a vártnál, az a „csoda” címét kiérdezmő esemény. De amikor egy túlerőben lévő, rosszul felszerelt zsidó csapat legyőzi a világ legnagyobb katonai erekjét, az nem emelkedik a csodák szintjére.

Ez talán megválaszolhatja az első kérdésünket: bár a zsidó történelem nagy része csodásnak tekinthető, csak chanukkakor esett meg az olaj nagy csodája. A probléma ezzel a válasszal az, hogy újabb kérdést vet fel: „Miért csak a Görögországgal folytatott konfliktusban volt fénycsoda? Miért nem történt máskor hasonló csoda a zsidó történelemben?”

Más lenne a helyzet, ha a Talmud azt mondaná, hogy chanukka idején két csoda történt: az egyik a katonai győzelem, a másik pedig az olajé. A Talmudnak azonban nem ez az állapota. A Talmud inkább azt mondja, hogy csak egy csoda volt: az olaj! Tehát a 3. kérdés: „A katonai győzelmet miért nem tekintik csodának?”

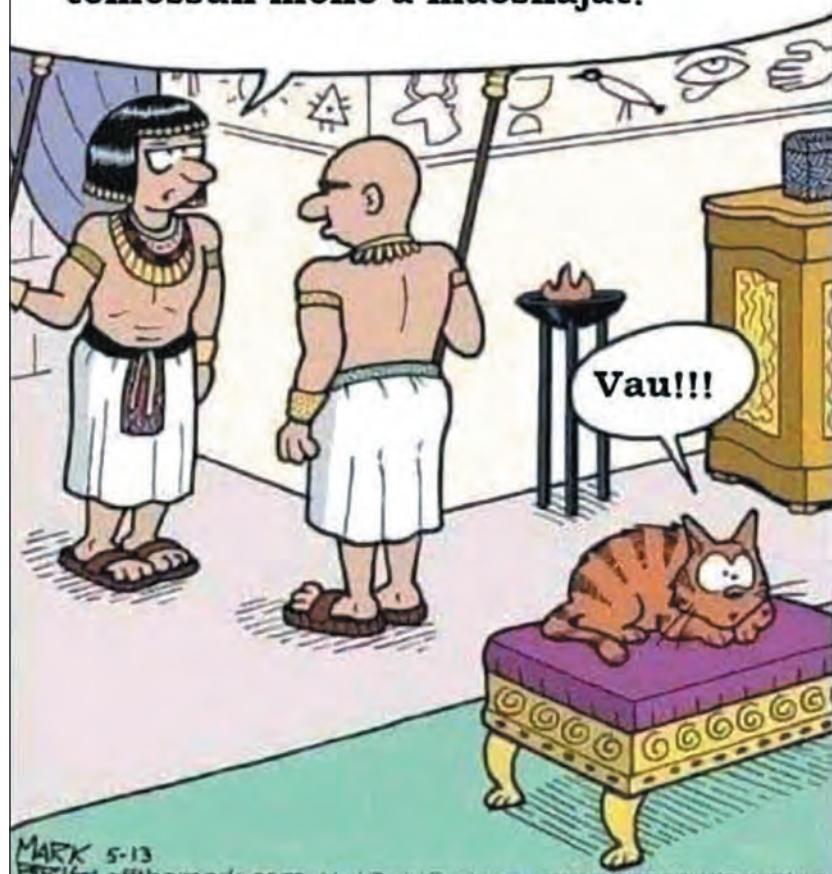
Vegyük fontolásra az imakönyvben található különleges szöveget, az „ál hánisz” néven ismert részt, amely a chanukkára vonatkozik. Az egész textusban egyetlen szó sem esik arról, hogy nyolc napon keresztül csodálatos módon égett volna az olaj. Azt gondolhatnánk, hogy a chanukka ünnepe egy csodálatos katonai győzelem körül forog, ahol az Örökkévaló „az erőseket a gyengék kezébe” adta, a sokakat a kevesek kezébe, a tisztálatonokat a tiszták kezébe, a gonszokat az igazak kezéi közé” stb.

Tehát a 4. kérdés: Miért beszél az imakönyv csak a katonai győzelmről, amikor a Talmud csak az olaj csodájára összpontosít?

Gondoljuk újra!

E kérdések megválaszolásához három témát kell körüljárunk:

A fáraó utolsó kívánsága az, hogy temessük mellé a macskáját!

1) Mi volt a görög szemlélet az emberi természetről, és mi volt a görög kultúra lényege?

2) Miről is szólnak valójában a csodák?

3) Mi a zsidó álláspont az emberi természetről, és miről szól valójában a zsidó nép?

Válasz a kérdéseinkre

I. e. 164-ben a zsidók a Tóra természetelektől akarták képviselni, háborúba indultak a természet istenítését képviselő görögök ellen. Képzeliük el a jelenetet: a görögök az autópályákon álltak AK47-esekkel, és jobbra-balra mészárolták a zsidókat. Már elfoglalták Jeruzsálem óvárosát. Nem volt remény. Hogyan küzdöttünk? Kisfiainkat körülmetéltek, megtartottak a szombatot, és megszenteltek az új hónapot.

A görögök biztosan nevettek ezen,

és ölni kezdték a zsidókat. Ez i. e. 322-től egészen i. e. 164-ig tartott.

Ennek ellenére a zsidók folytatták szánlamas lázadásukat – és folyamatosan kockáztattak, és életüket adták a judaizmusért. A görögök valószínűleg azt hitték, őrülték vagyunk.

Ahogy a Talmud mondja, Görögország lényege a sötétség. A chanukka eseményeit viszont a fények csodája kísérte, mert ez a zsidók fénye és a görögök sötétsége közötti harc tökéletes ábrázolása volt. Természetfeletti kontra termézeset.

Most pedig rátérünk arra, hogy a Talmud Bölcsei miképp viszonyulnak a chanukka csodájához. Nagyon jól megértették, mi a csoda, és mi nem csoda. Megértették azt a mély spirituális elvet is, hogy ha tovább próbálkozunk, nem veszíthetünk. Ha erőfeszítést teszel valamiért, akkor előbb-utóbb látni fogod az eredményt.

Amikor a Talmud megkérdezi: „Mi volt az a csoda, amelyen a chanukka alapul?” – a Bölcsek szokatlan csodában gondolkodnak, ezért hangsúlyozzák az olaj csodáját és nem a katonai győzelmet. Számoskra a katonai győzelem várható volt, ez egy „természetes” csoda, tudták, hogy számfelhalmozásnak rá. Mert tudták, hogy ha a zsidók ellenállnak, harcolnak, betartják a vallási előírásokat, akkor végül a görögök vereget sznevendek. A nyolc napig égő olaj azonban várhatlan volt!

Történelmi szempontból a Talmud figyelmét az az egyedülálló esemény kelti fel, amikor nyolc napon keresztül csodálatos módon égett az olaj. Haborúk? Folyton előfordulnak.

Az imakönyvnek (szidur) viszont semmi köze a történelemhez. A szidur szó szerint a máról szól. Ma reggelről, délutánról és ma estéről. Egy élő, dinamikus, kibontakozó kapcsolatról szól minden zsidó és az Örökkévaló között. A jelenről szól, nem a múltról. Az imakönyv egyetlen fajta csodát említi: ami folyamaton van, éppen most meg végbe. A szidurban emlegették csoda az, amely örökké releváns a természet és köztünk folyó háborúban: az az elv, hogy ha tovább harcolunk, végl legyőzzük a természetünket.

Tudjuk, hogy a zsidó nép nem számol a természettel. Tudjuk, hogy akkor sem hagyhatjuk abba a próbálkozást, ha erőfeszítéseink szembeszállnak azzal, ami ézszerűnek vagy racionálisanak tűnik. A természet racionális, a zsidó nép nem. Vagy racionális vagy természetes a zsidó nép visszatérése 2000 év után? Háromszáz évvel ezelőtt gondolta volna-e valaki józan ésszel, hogy a mai Izrael valaha is lehetségesse válik?

(Felhasznált forrás: https://aish.com/the_miracle_of_chanukah/)

Miklós Dóri

Polgár Zsuzsát beiktatták a Nemzetközi Sakkozó Hírességek Csarnokába

A Nemzetközi Sakkozó Hírességek Csarnokának tagjait a nemzetközi szövetség javasolja a sportágra gyakorolt hatásuk alapján.

Polgár Zsuzsát és Portisch Lajost beiktatták a Nemzetközi Sakkozó Hírességek Csarnokába. A két magyar sportember a nemzetközi szövetség (FIDE) jelölte az elismerésre a 2010-ben elhunyt dán Bent Larsennel együtt. A beiktatási ceremóniát St. Louisban, a Webster Egyetemen tartották.

A nemzet sportolója, a sakkolimpiai bajnok és nyolcszoros világ bajnokjelölt Portisch Lajos (86) nem utazott el az ünnepségre, Polgár Zsuzsa azonban – aki 1994 óta az Egyesült Államokban él – személyesen volt jelen a beiktatáson, ahol honfitársáról is beszélt.

„Portisch Lajos Magyarország és a világ sakkozásának legendája. Öt-hat éves korom óta ismerem, annak idején Budapesten egy csapatban játszottam az MTK-ban. Később aztán barátok lettünk” – idezé fel a legidősebb Polgár nővér (54), aki sakk Oscar-díjas, sakkolimpiai és világ bajnok, és 1991-ben ő volt az első nő, aki a nagymesteri normák teljesítése alapján kapta meg a férfi nemzetközi nagymesteri címet.

Polgár Zsuzsa az 1980-as évektől a 2000-es évek elejéig tartó aktív pályafutása alatt a világ egyik legerősebb sakkjátékosának számított. 1996 és 1999 között női sakkvilág bajnok volt. Világ bajnoki címet szerzett a klasszikus sakkjáték mellett rapidakkban és villámsakkban is. Azt a teljesítményét, hogy minden világ bajnoki címét megszerezte, idáig egyedül csak Magnus Carlsen tudta 2014. júniusban megismételni.

A sakkban páratlan módon a négy egyéni világ bajnoki címe mellett öt olimpiai aranyéremmel (ebből 2 csapat), négy ezüst- (ebből 2 csapat) és egy bronzéremmel rendelkezik. Az első nő volt, aki versenyen a férfiak között sakk nagymesteri címet szerzett. 2019-ben beválasztották az Amerikai Sakkozó Hírességek Csarnokába.

A Nemzetközi Sakkozó Hírességek Csarnokának tagjait a FIDE javasolja a sportágra gyakorolt hatásuk alapján, elsőként 2001-ben a korábbi világ bajnok amerikai Bobby Fischer lett ilyen módon halhatatlan. Polgár Zsuzsa húgát, Juditot 2021-ben választották be a World Chess Hall of Fame-be.

MTI/Kibic

Így gondozd öregedet 1. Benne van az újságban

Kedves fiatal(abb) barátom! A tórai parancsolatokon (pl. Tízparancsolat) és vallási szempontokon kívül erkölcsi, íratlan stb. kötelezettségek is terhelnek benneteket. Persze nem csak a szülőítésre gondolok. Általában az öregeknek (kényes ízlésüknek: az időseknek), akik anno annyi évesek voltak, mint most ti, vagy még fiatalabbak.

Nem volt sem számítógép, sem okostelefon, de vezetékes telefon sem jutott mindenkihez, mivel ez várlistás cikknek számított. Esztendőket is lehetett várni, amíg vonalhoz jutottál.

Maradt az újság és a rádió. Meg a szomszéd magánhíradása, vidéken a kisbíró dobolással előkiabált híradásai. Itt idézném a korabeli vicbet (1914), amikor a kisbíró kidobolja, hogy a fronton ennyi és ennyi ellenséget ölte meg katonáinak. És mennyien vesztek oda a mieink közül? – kérdegy a parasztbácsi. Ja, azt a szomszéd városban dobolják... Maradjunk ezúttal az újságnál. Annál a nyomtatottnál, amit ti már nem is vesztek kézbe.

De öregjeitek ebben nőttek fel. Ha valaki jött egy hírrrel, és kételkedtél annak valódúságában, a következőt mondta: De hát benne van az újságban. Azaz 100 százalékig igaz! Persze lehet, hogy hazugság volt, de mivel más forrás nem állt rendelkezésre ellenőrzés céljából, igaznak tekintettük.

Kérésem. Ha öregednek elmondod, hogy mit írnak az Fb-n, mit olvastál az Origón, Indexen stb., ne várd el tőle, hogy printelt jelzővel lássa el a kezében lévő napilapot.

kápé

Szenes Hanna egykor kibucának gyűjtött adományt a Sabbathsong

Abba a Szdot Jam kibucba juttatta el a Sabbathong Klezmer Band szolidaritási koncertjének bevételét és a közönség adományait, ahol a nyilasok által meggyilkolt Szenes Hanna költő 1941-től két évet töltött. Erről Masa Tamás, a zenekar vezetője tájékoztatta a Mazsihisz honlapját.

– A Szenes Hanna életét és verseit feldolgozó Percek tánca egyik novemberi előadását úgy hirdettük meg, hogy a bevétel nyereségét és a nézők adományait a zsidó állam melletti szolidaritásunk jeléül elküldjük Izraelbe – mondta Masa Tamás, a Sabbathong vezetője.

Mint kifejtette: 500 ezer forint gyűlt össze, melyet egy ismerősük révén abba a Szdot Jam kibucba juttattak el, ahol Szenes Hanna két éven át élt 1941-től. Masa Tamás hozzátette: ebbe a kibucba most 450 olyan menekült fogadtak be, akik a terroristák által megtámadott Dél-Izraelból, a gázai határ mellett kényszerültek elhagyni otthonukat. „Ha csak ennyivel is, de legalább mi is tudtunk nekik segíteni” – fogalmazott a zenekarvezető.

Masa Tamás és felesége, a Sabbathongban éneklő Masa Anita, valamint Bódi Mónika hegedűművész egy évvel ezelőtt járt Szdot Jamban. Azt terveztek, hogy idén is fellépnek ott, de a tragédia miatt erre már nem került sor.

